

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 1906

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΝΕΟΤΗΤΑΝ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟΝ

ΕΤΟΣ Σ', ΤΕΥΧΟΣ 132

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1906

ΠΑΝΕΛΛΗΝΕΣ — PANHÉLLÈNES

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ Πανέλληνες

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ Ο διλυμπιακός ύμνος.

I. ΧΡΥΣΑΦΗ Η ελληνική σωματική ἀγωγή διὰ μέσου τῶν αἰώνων

A. ΚΑΜΠΑΝΗ ἀπὸ τὸ Θ τῆς Ὀδυσσείας

B. ΒΙΚΕΔΑ: Η ἀνασύστασις τῶν Ολυμπιακῶν Αγώνων

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ο δρόμος

Η θεά Ἐκέχειρία στεφανόνει ἐπὶ τῆς Ἀλτεως, ὅπο τὴν ἱερὰν σκιὰν τῶν πλατάνων καὶ τῶν αἴγειρῶν, τὴν κεφαλὴν τοῦ γηραιοῦ Ἰφίτου. Ο Πανελλήνιος Ζεὺς εὐλογεῖ τὰς θεωρίας τῶν προσκυνητῶν. Καὶ ὅπο τὴν αἴγιδα του δὲν ὑπάρχουν πλέον Ἀθηναῖοι καὶ Σπαρτιᾶται, Δωριεῖς καὶ Ἰωνεῖς, Κορινθιοί, Ἀργεῖοι, Θεσσαλοί. Εἶναι δὲν τῷρα πολῦται μιᾶς μεγάλης ἡθικῆς πατρίδος. Εἶναι Πανέλληνες.

Μὲ τὸ τίμιον αὐτὸ δόνομα σᾶς χαιρετᾷζει ἡ Ἑλληνικὴ ξενία, ὃ ξένοι τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου. Ως εὖ παρέστητε,

Ίδού σᾶς ἀνοίγομεν τὰς πύλας τῶν ἔρειπίων. Ο ὑστατὸς χρησμὸς τοῦ Δελφικοῦ Θεοῦ ἀντηχεῖ ἀλόμα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν λεικῶν συντομιμάτων, ὃς θρῆνος. Η ἱερὰ Ἀλτίς κοιμᾶται σιωπηλῇ, καὶ τὰ νερὰ τοῦ Κλαδέου καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ νανουρίζουν, μὲ πένθιμον φλοίσβον, τὸν ὑπνον τῶν θεῶν καὶ τῶν ἥρων. "Ἐνας Καῖσαρ μὲ Ιστανικὸν αἷμα, ἔκλεισε διὰ παντός, μὲ βέβηλον χέρι, τὸ ιερὸν τοῦ Ολυμπίου Διός. «Χαμαὶ πέσε δαίδαλος ἀνλά».

"Ἄλλ' ὁ μέγας Πὰν δὲν ἀπέθανε. Εἰσθε σεῖς, ὃ εὐγενεῖς βάρβαροι, ποῦ ἔξενίσατε τοὺς ἔξοριστους θεούς. Εστήσατε πάλιν τὰ ἀγάλματά των ἐπὶ τῆς χιονισμένης σας γῆς, ὑψώσατε τὰ ιερά των ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν βουνῶν τῶν ὑλοτρόφων, ἐφέρατε τὴν λατρείαν των παρὰ τὰς ὄχθας τῶν μεγάλων ποταμῶν. Κ' ἔμεις, τέκνα μακρυνὰ τῶν στεφανηφόρων, τοὺς ὅποιους ὑμνησεν ὁ Πινδαρικὸς διμύραμβος,

Dans la vallée de l'Altis, à l'ombre sa-
crée des platanes et des peupliers, la
déesse Ékékheiria couronne le front du
vieux Iphitos. Zeus Panhellénique bénit
les théories des pèlerins. Et sous son égide
il n'y a plus d'Athèniens et de Spartiates,
de Doriens et d'Ioniens, de citoyens de Co-
rinthe, d'Argos ou de la Thessalie. Ils sont
tous, maintenant, citoyens d'une grande
patrie morale. Ils sont Panhellènes.

C'est par ce noble nom que vous saluez
l'hospitalité Hellène, ô hôtes du Stade Pa-
nathénaique. Soyez les bienvenus.

Voici, que nous ouvrons devant vous les
portes des ruines. Le dernier oracle du dieu
delphique résonne encore du fond des dé-
bris blancs, comme une longue lamentation.
Altis dort silencieuse et les eaux du
Cladéos et de l'Alphéos bercent d'un mur-
mure funèbre le sommeil des dieux et des
héros. Un César, de sang Espagnol, a
fermé pour toujours le temple de Zeus
Olympien. «Xamal πέσε δαίδαλος ἀνλά».

Mais le grand Pan n'est pas mort. C'est
vous, ô nobles barbares, qui avez accueilli
les dieux exilés. Vous avez érigé leurs ido-
les sur un sol couvert de neige, vous avez
élévé leurs temples sur les sommets de
hautes montagnes boisées, vous avez porté
leur culte aux bords de grands fleuves.
Et nous, petits-fils lointains des triom-

ἀφυπνιζόμενοι ἐν μέσῳ μαρμάρων καὶ σκιῶν, θέλομεν νὰ σᾶς ἀποδώσωμεν τὴν ἔνειαν τῶν πατρόφων θεῶν. Ὡς εὐ παρέστητε, Πανέλληνες.

Ἐκόψαμεν πάλιν τὸ τίμιον μάρμαρον ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ Πεντελικοῦ καὶ ὑψώσαμεν εἰς τὴν ἄγκαλην τοῦ Ἀρδηττοῦ, λευκὸν μέσα εἰς τὸ φῶς, τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον. Μετεκαλέσαμεν ἀπὸ τὸν υρημνισμένον βωμὸν τοῦ τὸν Ὀλύμπιον Δία, προστάτην καὶ κηδεμόνα. Παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ἐστήσαμεν πάλιν τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἐκεχειρίας. Καὶ ἀπὸ τὸν ἔλληνικὸν θρόνον, μία βασιλικὴ φωνή, ἀποκριωμένη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, πρὸς τὸ βέβηλον πρόσταγμα τοῦ Ἱσπανοῦ Καίσαρος, ἀριθμεῖ πάλιν τὰς νέας Ὀλυμπιάδας.

Φέρετε, ὦ Πανέλληνες, ἀπὸ τὰς μακρινάς σας πατρίδας, τὴν ἀλκήν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐφηβικῶν σωμάτων πρὸς τὸ φῶς τῆς Ἀττικῆς. Ἄς φιλήσῃ πάλιν δὲ ἔλληνικὸς Ἡλιος τὴν γυμνὴν εὐμορφίαν. Ἅς δροσίσουν αἱ ποντιάδες τοῦ Σαρωνικοῦ τὰ ὑπερήφανα μέτωπα στεφανωμένα μὲ δάφνας. Ἅς λάμψουν εἰς τὰς αὐγὰς τοῦ ὥραιοτάτου οὐρανοῦ οἵ ὁυθμοὶ τῶν εὐγενῶν κινημάτων. Ἅς δοξασθῇ ὑπὸ τὴν λευκὴν λάμψιν τοῦ μαρμαρίνου βουνοῦ, γεννήτορος θεῶν, ἡ θεοποιημένη σάρξ. Ἡ Δήμητρα τρέφει ἀκόμη μὲ τοὺς ἴδιους εὐγενεῖς χυμοὺς τὴν δάφνην καὶ τὴν ἔλαιαν. Ὁ Ἀπόλλων φιλεῖ μὲ τὸ ἴδιον θεῖον φύλημα τὰ φύλλα καὶ τάνθη τῶν. Αἱ χεῖρες τῶν ἀττικῶν παρθένων θὰ πλέξουν στεφάνους διὰ τὰ μέτωπά σας.

. . . Κ' ἔπειτα θὰ σᾶς φέρωμεν πρὸς τὰ οεῖδρα τοῦ Ἰλισσοῦ. Ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον «ἐκεῖ σκιά τ' ἔστι καὶ πνεῦμα μέτριον καὶ πόσα καθίεσθαι. . . Χαρίεντα καὶ διαφανῆ τὰ ὑδάτια φαίνεται. . . τὸ δὲ εὖπνον τοῦ τόπου θερινόν τε καὶ λιγυρὸν ὑπηρχεῖ τῷ τῶν τεττίγων χορῷ». Εἶνε ἡ πλάτανος, ἡ δούλια ἥκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Σωκράτους, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Φαίδρου. Τὸ φύλλωμα τῆς θροεῖ ἀκόμη τὴν θείαν προσευχήν: «Ὦ Φύλε Πάν καὶ οἱ ἄλλοι, δοσοὶ τῆδε θεοί, δοίτε μοι καλῷ γενέσθαι τάνδοιθεν». Τὰ χεῖλη μας θὰ ἔπαναλάβουν τοὺς σωκρατικοὺς λόγους, τὴν προσευχὴν τῶν ἡθικῶν καλλιστείων. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἐρμοῦ καὶ τῆς Δρυόπης εἰν̄ ἐκεῖ διὰ νὰ εἰσακούσῃ τὴν προσευχήν μας. Διότι δὲ μέγας Πάν δὲν ἀπέθανε.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

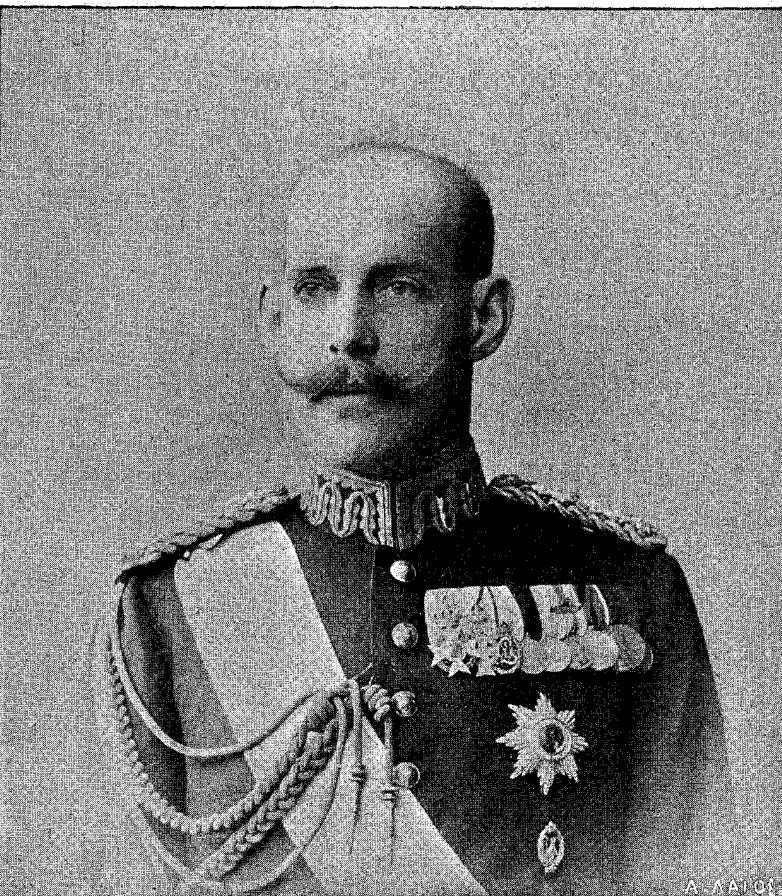
phateurs, célébrés par le dithyrambe pindarique, reveillés soudain au milieu de marbres et d'ombres, nous désirons vous rendre l'hospitalité offerte à nos Dieux paternels. Soyez les bienvenus

Nous avons tiré des carrières sacrées du mont Pentélique le marbre précieux, et nous avons élevé au sein d'Arditos le Stade Panathénaïque, blanc dans la lumière. Nous avons invité, de son autel démolí, Zeus Olympien, maître et protecteur. Aux bords de l'Illisos nous avons érigé la statue de la déesse Ekekheiria. Et du trône de la nouvelle Hellade, voilà qu'une voix royale, répondant à travers les siècles à l'ordre néfaste du César Espagnol, compte les nouvelles olympiades

Apportez, ô Panhellènes, de vos lointaines patries, la vigueur et la beauté des corps adolescents vers la lumière attique. Que le soleil d'Athènes baise encore une fois la nudité aux belles formes. Que les brises du Saronique caressent les fronts fiers, couronnés de lauriers. Que les rythmes des nobles mouvements resplendent aux lueurs du plus beau des ciels. Que la chair divinisée se glorifie sous l'éclat de la montagne marmoréenne, mère des dieux. Déméter nourrit encore, par les mêmes sucs, le laurier et l'olivier. Apollon baise du même baiser leur feuillage et leurs fleurs. Les mains des vierges attiques tresseront des couronnes pour vos fronts.

. . . Et puis nous vous conduirons aux bords de l'Illisos. Là, sous le platane élevé, «nous trouverons de l'ombre, un air frais et du gazon qui nous servira de siège... Quoi de plus gracieux que cette eau pure et diaphane? . . . Et le chant des cigales a quelque chose d'animé, et qui sent l'été.» C'est le platane qui a entendu jadis la voix de Socrate à côté de son disciple Phèdre. Son feuillage murmure encore la prière divine: «O Pan et vous divinités qu'on honore ici, donnez-moi la beauté intérieure de l'âme.» Nos lèvres répéteront les paroles Socratiques, la prière pour la beauté morale. Le fils d'Hermès et de Dryopé est là pour exaucer nos voeux. Car le grand Pan n'est pas mort.

[Traduction de l'auteur] PAVLOS NIRVANAS

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ο ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ἄρχαῖον πνεῦμα ἀθάνατον, ἀγνὲ πατέρα τοῦ ὥραιον, τοῦ μεγάλον καὶ τ' ἀληθινοῦ, πατέβα, φανερώσον κι' ἀστραφ' ἐδῶ πέρα στὴ δόξα τῆς δικῆς σου γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ.

Στὸ δρόμο καὶ στὸ πάλαιμα καὶ στὸ λιθόρι, στῶν εὐγενῶν ἀγώνων λάμψε τὴν δρμή, καὶ μὲ τ' ἀμάραντο στεφάνωσε κλωνάρι καὶ σιδερένιο πλάσε κι' ἀξιο τὸ κορμί.

Κάμποι, βοννὰ καὶ πέλαγα φέγγοντ μαζίσου σ' οὰν ένας λευκοπόρφυρος μέγας ναός, καὶ τρέχει στὸν ναὸν ἐδῶ προσκυνητής σου, ἀρχαῖον πνεῦμα ἀθάνατον, κάθε λαός.

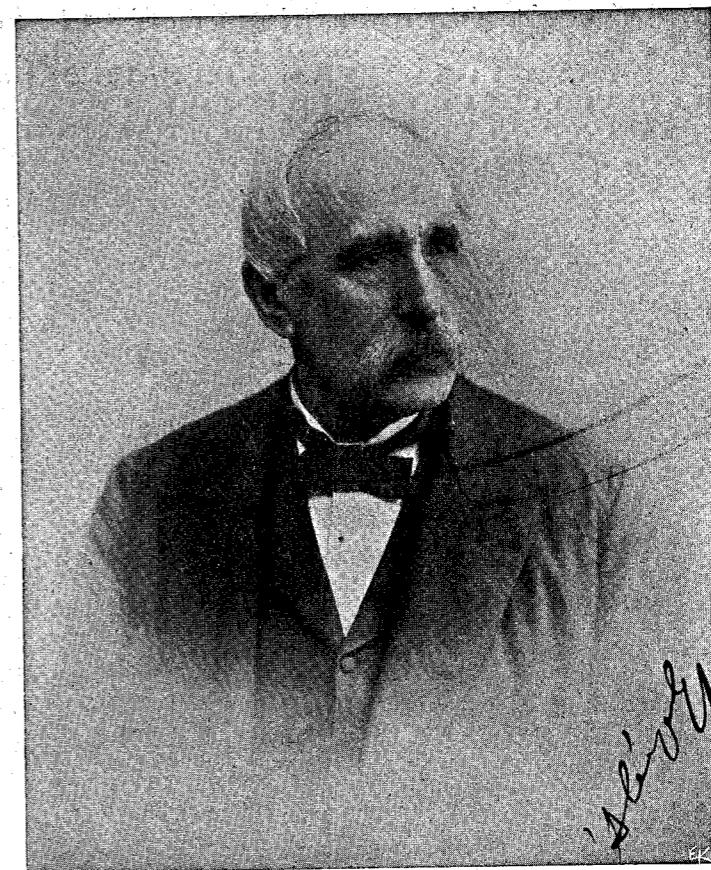
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

L'ÉDUCATION PHYSIQUE DE LA
GRÈCE TRAVERS LES SIÈCLES

Hαρχὴ τῆς Ἑλληνικῆς γυμναστικῆς ἀνάγεται εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ τότε ὅπως καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ ἀγωνιστικὴ προηγήθη τῆς γυμναστικῆς ἡ ἔξασκησις εἰς τὰ διάφορα ὅπλα τῆς ἐποχῆς, καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ ἀσκήσεις αἱ προάγουσαι τὰ διάφορα σωματικὰ προσόντα καὶ συνεπῶς τὴν ὑπεροχὴν ἔκαστον ἀτόμου ἡ καὶ ἄπλως τέρπουσαι καὶ διεσκεδάζουσαι τοὺς εἰς αὐτὰς ἐπιδιδομένους, ἥσαν ἐν γενικῇ χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι πολὺ πρὸ τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων, ἀν κοίνῃ τις ἐκ τῶν θαυμασίων καὶ λεπτομερεστάτων περιγραφῶν τοῦ ποιητοῦ. Ὁ δρόμος, τὸ ἄλμα, ἡ πάλη, ἡ πυγμῇ, ὁ ἀκοντισμός, ἡ τοξική, ὁ διὰ τῶν ὅπλων ἀγών, ἡ δισκοβολία καὶ αἱ ἀρματοδρομίαι, ἥτοι σύμπασα περίπουν ἡ σύγχρονος ἀγωνιστικὴ (sport) ἀπαντῶνται καὶ περιγράφονται λεπτομερέστατα παρ' Ὁμηροφ., καὶ αὐτὰ ἀκόμη αἱ διὰ τῆς σφαιρίας παιδιαὶ τῶν τε νέων καὶ τῶν παρθένων. Ὅπως καὶ οἱ σύγχρονοι εὐγενεῖς, οὗτοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἡρωες τῶν χρόνων ἔκεινων οὐ μόνον κατεγίνοντο μετ' ἴδιαζουσης σπουδῆς εἰς τὰ διάφορα ἀγωνίσματα ἀλλὰ καὶ κατήρχοντο εἰς τὴν κονίστραν, τὸ δὲ κύπελλον ἡ ὁ τρίποντος τὸν ὅποιον ἔκειθεν ἀπεκόμιζον ὡς ἔπαθλον, εἶχε δι' αὐτοὺς τὴν αὐτὴν σημασίαν, οἷαν καὶ τὸ μετὰ τὴν μάχην ἀναστηλούμενον νικητήριον τρόπαιον. Οἱ δαφνοδοὶ καὶ οἱ ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ψάλλοντες τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων, οὐδέποτε παρέλειπον καὶ τὰ ἀγωνιστικὰ αὐτῶν κατορθώματα καὶ τὰς νίκας. Πᾶς δοστις καὶ ἐν μόνον βλέμμα ἔχει ὁνειρεῖ ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν χρόνων ἔκεινων, γνωρίζει ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἦτο ὡκυποδέστατος δρομεύς, ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Διομήδης κρατεροὶ αἰχμηταί, ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀκαταμάχητοι παλαισταί, ὁ Ἐπειδός καὶ ὁ Πολυδεύκης ἀνίκητοι πύκται. Ἡ ἀγωνιστικὴ διεσκέδαζε τὰς ὕδρας τῆς σχολῆς τῶν ἡρώων, δταν ὁ πόλεμος καὶ ἡ θῆρα δὲν ἀπησχόλουν αὐτούς, δι' ἀγώνων δὲ ἔπανηγρύζον τὰς ἡμέρας τῆς χαρᾶς καὶ αὐτοῦ τοῦ πένθους. Καὶ ἐπειδὴ ἡ παροιμιώδης τῶν ἀρχαίων εὐλάβεια ἀπέδιδε πᾶν ἀγαθὸν εἰς τοὺς θεούς, οὗτοι καὶ ἔκαστη τῶν ἀγωνιστικῶν τούτων ἀσκήσεων εἶχε θεόν τινα ἐφευρέτην καὶ προστάτην.

L'origine de la gymnastique doit être rapportée aux temps héroïques du peuple Grec. L'agonistique avait précédé la gymnastique. Les exercices avec lesquels on apprenait à se servir des armes du temps, ceux qui augmentaient les différentes qualités corporelles et par conséquent la supériorité de chaque individu, aussi bien que ceux qui se bornaient à amuser et à délasser leurs adeptes, tous ces exercices étaient en usage et même très répandus chez les anciens Hellènes bien avant les temps homériques, c'est ce qui est prouvé par les récits mêmes du poète. La course, le saut, la lutte, le pugilat, le lancement du javelot, le tir à l'arc, le lancement du disque et les courses des chars, c'est-à-dire à peu près tout le sport d'aujourd'hui, sont décrits jusqu'aux plus petits détails dans les chants d'Homère. Il en est de même des jeux de balle auxquels se livraient les jeunes hommes et les jeunes filles. Comme la jeunesse de la bonne société d'aujourd'hui se croit obligée de faire du sport, ainsi les rois et les héros de ces temps reculés s'exerçaient avec ardeur à tous les exercices que nous avons déjà mentionnés. Ils se présentaient dans l'arène pour se disputer entre eux la coupe ou le trépied du vainqueur, et ce prix avait pour eux la même valeur que le trophée victorieux que l'on erigeait après une bataille gagnée. Les rapsodes et les poètes du temps, en chantant les exploits des héros, n'omettaient jamais leurs aptitudes physiques et leurs victoires agonistiques. Tout le monde sait qu'Achille était un fameux coureur, Agamemnon et Diomède de très forts escrimeurs avec lesquels personne n'osait se mesurer. Ajax et Ulysse des lutteurs invincibles, Epeios et Pollux des boxeurs infatigables. L'agonistique était le passe-temps préféré des héros, quand ils n'étaient pas occupés à la guerre ou à la chasse; c'était encore par des concours qu'ils célébraient les jours de joie ou de deuil. Et comme, suivant les idées religieuses des Hell-

Γεώργιος Αβέρωφ
Χορηγός πρὸς ἀναμαρμάρωσιν τοῦ Σταδίου.

τινὰ σοφὸς τοῦ γραφείου (Διογ. Δαέοτ. III, α'). ἀλλὰ συνεδύασε τὴν μελέτην καὶ γνῶσιν μὲ τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν πεῖραν ὅπως ἀλλως τε καὶ πάντες οἱ σύγχρονοι τοῦ σοφού. Διὸ τοῦτο καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὸν ὁ μαθητής του Ἀριστοτέλης ἔτερος φιλογυμναστῆς σοφός, ἐπεξέτεινε καὶ συνεπλήρωσε τὰς ἴδεας ταύτας τοῦ διδασκάλου εἰπὼν μετὰ τοῦ βραδύτερον συμπληρώσαντος καὶ τοῦτον Γαληνοῦ τὴν τελευταίαν λέξιν διὰ πᾶν διαφορᾶς εἰς τὴν σωματικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀγωγήν.

***

'Ἐπέμεινεν δι' Ἀριστοτέλης ὅτι ἡ γυμναστικὴ δὲν εἶναι τέχνη ἀλλ' ἐπιστήμη τελεία καὶ αὐτοτελής καὶ ὅχι μόριον ἀλλης τινός· ἀλλὰ πότε; δταν αὐτῇ ἔξετάζει ποία ἀσκήσις ἀρμόζει εἰς ἔκαστον σῶμα, ποία εἶναι ἡ χρησιμωτέρα ἐκ τῶν διαφόρων τύπων τῶν ἀσκήσεων τῶν δυναμένων νὰ ἐφαρμοσθῶσιν εἰς δρισμένην περί-

dre les mesures convenables, afin que les corps des citoyens soient parfaitement développés et par conséquent *soumis à la volonté des chefs de l'Etat*. (Politiques, XIV, 156). Comme Platon, lui aussi était d'avis que ce but élevé ne pouvait être atteint par les athlètes de profession, parce que cette manière de traiter le corps était nuisible et *indigne d'hommes libres*. (Ibid. XIV, 158). Au contraire, le moyen le plus efficace était la soumission des citoyens, depuis leur enfance, à des habitudes bonnes et saines pour qu'elles les fassent complètement s'adapter à leur organisme. De cette façon, disait-il, on pourrait exercer une heureuse influence même sur leurs coutumes et sur leurs mœurs, puisque les unes et les autres ne sont que le résultat d'habitudes journalières (Morale A., VI, 1186 a.)

στικῶν ἔορτῶν, νόμοι Ἰδιαίτεροι ἐψηφίσθησαν κανονίζοντες τὰ τῆς λειτουργίας τῶν γυμνασίων καὶ τῆς ὁργανώσεως τῶν ἀγώνων καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀνεφάνη ἡ γυμναστική, δηλονότι ἡ καλὴ καὶ μετὰ λόγου καὶ ἑπτὸν ὁρισμένῳ τέλει χοῖσις τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων.

Τὸν σκοπὸν τῆς γυμναστικῆς ταύτης ἔσπευσαν σαφῶς νὰ καθορίσωσιν οἱ σοφοὶ τῆς ἐποχῆς ἑκείνης, ὃ δὲ Πλάτων τελείως διετύπωσε διὰ τῶν ἔξις θαυμασίων ὄντων «*Ἐπι τούντος παιδας ἐσ παιδοτοίβην πέμπουσιν δπως τὰ σώματα βελτίων ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανολᾳ*» (Πρωταγ. ΙΕ', 326): αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν γυμναστικὴν ἔθηκεν ἐν ἵση ἀκριβῶς μοίρᾳ πρὸς τὴν λοιπὴν παιδείαν, συνεταύτισε τὴν σημασίαν παὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν καὶ ἀπεκάλεσεν αὐτὰς θεᾶς δῶρα, οὐχὶ διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ σώματος μόνον ἡ τῆς διανοίας ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρμονικὴν πασῶν τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων ἀνάπτυξιν, ἐπιτεινομένην καὶ φθάνουσαν μέχοι τοῦ προσήκοντος. (Πολιτ. ΙΗ', 412) ἐθεώρησε δὲ αὐτὰς τόσον ἀπαραιτήτους διὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὥστε διεκρίνεν διτι χωρὶς τούτων οὐδέποτε ταῦτα ἥθελον γίνει ἀξια λόγου (Νόμοι Ε', ω'). Πρὸς τοιοῦτον δύως ὑψηλὸν σκοπὸν βεβαίως δὲν ἦδυνατο νὰ φθάσῃ ἡ ἔξις τῶν ἔξι ἐπαγγέλματος ἀθλητῶν. Ταύτην πάντοτε ἀπέκρουσεν δὲ Πλάτων ὡς ἀκατάλληλον, ὑπνῷδη καὶ σφαλερὰν πρὸς ὑγείαν (Πολιτ. ΙΓ', 404) καθὸ ἀπαιτοῦσαν δίαιταν ἐπιμελῆ, ἀνάπταυσιν καὶ ἀεργίαν, ἀποχὴν ἀπὸ τῶν διανοητικῶν κόπων καὶ ἐν γένει καθιστῶσαν τὸν ἀσκούμενον ὑποχείριον τῶν σωματικῶν τοῦ ἀναγκῶν· ὑπέδειξε δὲ ἀσκησιν κομψοτέραν, ἀπλῆν καὶ ἐπιεικῆ (Πολιτ. ΙΓ', 404-405), καταλληλότεραν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ δι' αὐτὴν ἀκόμη τὴν στρατιωτικὴν παρασκευὴν τῶν νέων. Τὴν τοιαύτην δὲ ἐπιστημονικὴν καὶ μετὰ λόγου γυμναστικὴν, τὴν καλλίστην δηλονότι ἀπεκάλεσεν ἀδελφὴν τῆς νοητικῆς ἀγωγῆς.

Καὶ δὲν ὅκνησε νὰ κατέλθῃ καὶ εἰς τὰς λεπτομερεῖας τῆς σωματικῆς ταύτης ἀγωγῆς καὶ νὰ δοίσῃ διτι μετὰ τὴν ὑγείαν, πρωτίστως πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται ἡ εὐεξία, ἡ ἐλαφρότης καὶ τὸ κάλλος τῶν μερῶν καὶ μελῶν τοῦ σώματος (Νόμοι 795) κατορθούμενη δι' ἀσκήσεων εὐρύθμων αἴτινες ἥθελον ἀποδώσει δχι μόνον παμμερῆ κύνησιν ἀλλὰ καὶ τὴν προσήκουσαν κάμψιν καὶ ἔκτασιν εἰς πάντας τοὺς μῆνας τῶν διαφόρων τοῦ σώματος μερῶν. Κατέκρινε τὴν μονομερῆ ἀσκήσην καὶ συνέστη-

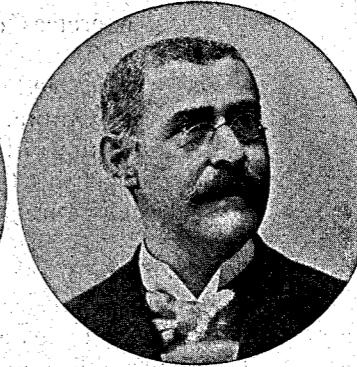
exercices corporels et l'art de faire les armes se formèrent peu à peu ; une magistrature spéciale fut créée pour surveiller la gymnastique et se charger de l'arrangement et de l'organisation des jeux gymniques ; enfin des lois spéciales furent votées, qui réglaient le travail des gymnases et l'organisation des concours. En un mot c'est bien la première apparition de la *gymnastique*, c'est-à-dire de la bonne et rationnelle application des exercices du corps..

Les sages de l'époque s'empressèrent de déterminer le but de cette gymnastique. Platon l'a formulé ainsi : « Nous imposons l'exercice corporel à nos enfants pour que leur corps, améliorés par son usage, soient complètement soumis à leur volonté ». (Protag. XV. 326). Il a considéré l'éducation corporelle comme ayant la même signification et la même valeur que celle de l'esprit. Il avait appelé ces deux branches de l'éducation complète de l'homme *des dons divins* offerts par les dieux non seulement pour fortifier le corps ou augmenter l'intelligence, mais pour établir l'harmonie entre les forces du corps et celles de l'âme, pour obtenir l'adaptation et l'association parfaite du corps et de l'esprit et pousser le développement de tous deux jusqu'à la perfection nécessaire. (Républ. XVIII, 412). La portée de ces deux éducactions était si grande pour lui qu'il disait que sans elles, ni le corps, ni l'âme ne pourraient jamais devenir dignes qu'il soit parlé d'eux (Lois, V, 13.).

A un tel but philosophique, l'athlétisme de profession ne pourrait jamais conduire. Platon était un ennemi intrinsèque de la diathèse athlétique qui exigeait un régime choisi, beaucoup de sommeil et de repos, qui ne permettait pas le travail intellectuel et en un mot soumettait l'homme aux besoins de son corps. Il l'appela *somnolente et mauvaise pour la santé* (Républ. XIII, 404) et ordonna des exercices *plus élégants, simples, épargnant le surmenage* (ibidem) et s'indiquant eux-mêmes sous tous les points de vue même pour l'éducation militaire. Cette éducation scientifique et rationnelle il l'a nommée *la sœur de l'éducation intellectuelle*.

M. Νεαροπόντης
Αλβιτάκος

Σπύρος Λάμπρος
Γεν. Γραμματεὺς

I. Ξενοσάραφης
Γυμνασίαρχος

σεν δπως διὰ τῆς ἀμφιμεροῦς τοιαύτης καταπολεμηθῆ ἡ ἔξις ἀδεξιότης τὴν δπολαν πάντας οἱ ἀνθρωποι ἐκ τῆς ἀπρονοησίας τῶν τροφῶν καὶ τῶν μητέρων ἔχοντων (Νόμοι ζ' III, 794) ἐνῷ ἡ φύσις ἴσορροπα [καὶ ἀρμονικὰ ἔπλασεν πάντα τοῦ σώματος τὰ μέλη]. Συνέστησεν ἔκθυμως τὰς ἐλευθέρας ἀσκήσεις καὶ ἔφερεν ὡς ἐπιχείρημα διτι ἀν ἀνθρώπος τις ἥθελε τυχαίως στερηθῆ πάντων, καὶ τῶν ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων, δὲν ὠφειλεν ἀρα γε νὰ γυμνασθῆ δι' ἐλευθέρων ἀσκήσεων ἔνεκα τῆς ἀπορίας τῶν δργάνων ἡ τῶν συγγυμναστῶν ; Τὴν τοιαύτην λογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γυμναστικὴν ἥξισε νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐν τῇ ἀγωγῇ τῶν γυναικῶν θεωρῶν ὡς τὴν μεγίστην ἀνοησίαν νὰ παραμελήσῃται ἡ σωματικὴ τῶν γυναικῶν ἀνάπτυξις (Πολιτ. ε' VI.) καθόσον δὲν ὑπάρχει καλλίστην πρᾶγμα διτι ἐν κράτος ἀπὸ τὸ νὰ ἔχῃ καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ τὰς γυναικας ὅσον τὸ δυνατὸν τελειοτέρους διὰ τοῦτο εἶναι, λέγει, ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ κατασταθῇ ὑποχρεωτικὴ ἡ γυμναστικὴ εἰς τὴν ἐπιπλέοντιν ἀμφιτρέων τῶν φύλων καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν εἰδικῶν διδασκάλων διὰ τὴν τακτικὴν φοίτησιν καὶ τὴν ἔξασκησιν συμπάσης τῆς νεότητος, (Νόμοι ζ' XI ζ'. XI) καθὼς καὶ ἐν ἰδιαιτέροις γυμνασίοις καὶ ἐνρυχωρίοις διὰ πάσαν ἀσκήσην καὶ παιδιάν.

Υποδεῖξας οὕτω τὰς γενικὰς βάσεις τῆς ὑγείας, παιδαγωγικῆς καὶ αἰσθητικῆς γυμναστικῆς δὲν παρεῖδε καὶ τὴν στρατιωτικὴν γυμναστικὴν. διότι πάντα ἀνδρα δὲν πολέμω καὶ θαρραλεύτερον καὶ ἀνδρεύτερον ποιει αὐτη ἡ ἐπιστήμη (Λάχης V, 182) παρεκτός δὲ τούτου ἔχει αὐτη καὶ καθαρῶς γυμναστικὴν ἀποστολὴν καὶ δχι μόνον ἡ τοξικὴ καὶ πᾶσα ὀπλομα-

Comme but principal de cette éducation, Platon proposa la santé, la vigueur et la souplesse, l'harmonie et la beauté de tous les membres et de toutes les parties du corps. Pour atteindre à ce but, il recommande un bon choix d'exercices, pouvant non seulement mettre en action tout le système musculaire, mais encore provoquer la flexion et l'extension parfaite de chaque muscle (Lois VII, 3-6). Il prescrit l'exercice exclusif d'une partie du corps et recommanda de tâcher, par des exercices variés, de combattre toutes les gaucheries que nous avons acquises par l'habitude, en raison de l'insanité et de l'imprudence des mères et des nourrices, car la Nature a fait tous nos membres harmoniques et bien équilibrés. Les exercices libres sont considérés par lui comme un des meilleurs moyens conduisant vers ce but. Cette éducation corporelle, scientifique et raisonnée, il exige qu'on l'applique aussi dans l'éducation des femmes, parce que, selon lui, il n'y a rien de plus stupide que de ne pas prendre soin du développement corporel de la femme (Républ. V. 6.) Il n'y a pas de chose meilleure pour une nation que de voir les deux sexes atteindre le plus haut degré de perfection possible, et par conséquent l'éducation physique raisonnée doit être imposée aux deux sexes. Il est nécessaire de la confier à des maîtres spéciaux qui, dans des établissements particuliers et de vastes terrains de jeux, se consacreront à l'œuvre de la perfection corporelle de la jeunesse et lui enseigneront

Μιχαήλ Στελλάκης

Ο υποστηρικτής τῆς γυμναστικῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ

χία (Νόμοι ζ'. XVII.) ἀλλὰ καὶ αἱ τακτιὶ καὶ διέξοδοι (τακταὶ ἀσκήσεις) καὶ ἡ στρατιωτικὴ προπαideία καὶ ἡ ἐπιπεντική ἀκριβῶς δὲ διὰ τὴν στρατιωτικὴν γυμναστικὴν κοίνει ἀπαραιτητὸν τὴν ἀμφιμέρειαν (Νόμοι ζ'. III.) καὶ συμβουλεύει τὴν ἔξασκησιν εἰς τὴν χοησιν τῶν ὅπλων δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν καὶ εἰς συμβολὰς καὶ σκιαμαχίας ἐνὸς πρὸς ἔνα, δύο πρὸς δύο καὶ πολλῶν πρὸς πολλούς· καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξασκησιν οὐ μόνον εἰς ἀσκήσεις δυνάμεως δηλ. βραδείας καὶ ἵσχυρᾶς μυϊκῆς συστολῆς, ἀλλὰ καὶ ταχείας καὶ συνῆς ἐπαναλήψεως τῶν κινήσεων καὶ δλου τοῦ σώματος, ἥτις προσδίδει τὴν ταχύτητα καὶ εὐστροφίαν ἦν θεωρεῖ ὡς ἐν τῶν μεγίστων ὅπλωμαχικῶν προσόντων. (Νόμοι η' IV), καὶ πάλιν δὲ συνιστᾶ τὴν μόρφωσιν εἰδικῶν καὶ κοινῶν δι' δλην τὴν νεότητα διδασκάλων, μορφωμένων καὶ μισθοδοτούμενων ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἡ ἀπόλυτος δριδότης καὶ τὸ ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόφεως τέλειον τῶν ἰδεῶν τούτων τοῦ Πλάτωνος οὐδένα πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ ἀν λάβωμεν ὑπὸ δψιν ὅτι ἥτο ὅχι μόνον ἔκτακτος διάνοια ἀλλὰ καὶ εἰδικὸς περὶ τὰ γυμναστικὰ καθ' ὃ αὐτὸς ὁ ἔδιος ὑπάρχεις γυμναστῆς· τὸ δόνομα Πλάτων ἥτο τὸ προσωνύμιον τὸ δόπιον ὃ διδάσκαλός του ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ ἀπέδωκεν ἔνεκα τῆς εὐθύτητος τῶν νώτων του· ἐπάλαισε δὲ καὶ εἰς τὰ Ἱσθμια, ὡς βεβαιοῦ ὃ Διογένης ὁ Λαζαρίος, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ δὲν ὑπῆρξε τρόπον

les exercices et les jeux prescrits. (Lois VI, 44).

Outre cette gymnastique pédagogique et esthétique, il préconise aussi la gymnastique militaire, parce qu'il dit que « cet art fait tous les hommes plus braves et plus courageux dans la guerre » (Laches IV, 182); en plus la gymnastique militaire a même un caractère éducatif et non seulement par les différentes escrimes mais aussi par les exercices d'ordre, les formations et les marches tactiques. Pour l'escrime, en particulier, il recommanda l'usage des deux mains et l'entraînement par d'autres exercices de force et de vitesse par lesquels on obtient l'agilité et la souplesse qui sont les meilleures qualités d'un escrimeur. (Lois VIII, 4). A l'occasion de la gymnastique militaire il insiste de nouveau sur le besoin de former des maîtres spéciaux, communs pour tous et payés par l'Etat.

La justesse absolue et le bon sens de ces idées de Platon ne doit surprendre personne. Le nom Platon n'était qu'un sobriquet que son maître de la palestre lui avait donné à cause de la largeur de ses épaules. Diogène Laerce (Livre III,a.) nous assure que ce grand philosophe s'exerçait assidûment et qu'il prit part aux jeux isthmiques. En un mot Platon ne fut pas un savant de cabinet, mais il sut combiner l'étude théorique avec la pratique et l'expérience; c'était d'ailleurs ce que faisaient tous les érudits de l'époque. C'est pour cela qu'aussitôt après lui, son élève et successeur Aristote a complété les idées du maître et formulé avec Galien, qui l'a complété à son tour, tout un système parfait d'éducation physique.

***

Selon Aristote la gymnastique n'est pas un art mais une science complète. Elle doit étudier quels sont les exercices appropriés pour chaque organisme, quel est le meilleur entre tous, quel est celui qui peut être appliqué à beaucoup d'hommes à la fois, à tous s'il est possible, car il convient de n'avoir qu'un système d'exercices uniforme et applicable à tous. En vue d'atteindre ce but, l'Etat doit pren-

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Μιλτ. Νεγροπόντης. — Α. Μερκάτης. — Σπ. Στάης. — Σπ. Λάμπρος. — Γ. Στρέιτ. — Μ. Καλλιγάς. — Μ. Στελλάκης. — Π. Σκουζές. — Ν. Θάων. — Κ. Μιλιώτης Κομνηνός.

Τὰ ἐπὶ τῶν ἀτόμων σωματικὰ καὶ ἡθικὰ τῆς ἀγωνιστικῆς ἀποτελέσματα δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐλκύσωσι τὴν προσοχὴν τῶν οιφῶν καὶ τῶν νομοθετῶν τῆς ἐποχῆς καθὼς καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ βασιλέων. Οἱ ἄγωνες οἱ δοποὶ μέχρι τῆς δυδόης ἐκατονταετηρίδος ἐτελοῦντο εἰς πάσαν τυχαίαν χαροποιίαν ἢ πένθιμον περίστασιν, ἐμονιμοποιήθησαν ἔκτοτε καὶ κατέστησαν θεσμὸς ἐθνικός, ἡ ἀσκήσης ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐπεβλήθη ὡς τὸ πρώτιστον μέσον τῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος, εἰδικὰ ἴδρυματα πρὸς ἀσκησιν, τὰ γυμνάσια καὶ αἱ παλαιστραὶ, ἀνηγέρθησαν εἰς πάσας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, διδάσκαλοι εἰδικοὶ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων καὶ τῆς τέχνης τῶν διπλων ἀνεφάνησαν, ἀρχοντες εἰδικοὶ ὀνομάσθησαν ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν γυμναστικῶν ἴδρυμάτων καὶ τὴν δσον οἷον τε μεγαλοπρεπεστέρων τέλεσιν τῶν γυμνα-

ènes, tout bien venait des Dieux, ainsi chaque exercice avait un dieu comme inventeur ***

Les heureux effets de l'exercice sur le corps et le caractère de la jeunesse, avaient très vite attiré l'attention des sages et des hommes d'Etat, des rois et des législateurs. Les concours qui, jusqu'au huitième siècle avant notre ère, se célébraient dans toutes les circonstances, joyeuses ou tristes, furent désormais établis et devinrent une institution nationale. L'exercice corporel fut reconnu et imposé comme le moyen le plus essentiel de l'éducation de la jeunesse. Des établissements spéciaux, les Gymnases et les Palestres, furent fondés dans toutes les villes, des maîtres particuliers pour les

στασιν, ποῖος τρόπος ἀσκήσεως δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ συγχρόνως εἰς δύο τὸ δυνατὸν πεισσοτέρους, καὶ τέλος ἐν σύστημα ἀσκήσεως διὰ πάντας διότι τοῦτο ἔλεγεν εἶναι ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς γυμναστικῆς. Συνέστησε τὴν σύντονον λῆψιν νομοθετικῶν μέτρων δύος τὰ σώματα βέλτιστα γένηται τῶν τρεφομέρων (Πολιτικ. ΙΔ', 156). καθόσον οὗτοι πάντες πρέπει νὰ ὑπάρχωσι πρὸς τὴν τοῦ νομοθέτου βούλησιν. Κατέχουνε καὶ αὐτὸς τὴν ἀθλητικὴν ἔξιν θεωρήσας αὐτὴν ἀχρηστὸν, περιττὴν καὶ αὐτόχρημα ἐπιβλαβῆ (56) καὶ ἀναξίαν ἐλευθέρων ἀνθρώπων (Πολιτικ. ΙΔ', 158). τούναντίον δὲ συνέστησε τὴν παιδιόθεν τροπὴν πρὸς ὑγιεινὰς καὶ ἀγαθὰς ἔξεις εἰπὼν δτι καὶ αὐτὴ ἡ ἥθικη πολλάκις ἀποτέλεσμα ἔξεως ἔστιν. (Ἡθικ. μεγ. Α, VI, 1186a). Ἐπέστησε πολὺ τὴν προσοχὴν τῶν γυμναστῶν ἐπὶ τῆς ἀρμονικῆς δλῶν τῶν μερῶν τοῦ σώματος ἔξασκήσεως, ἀποκαλέσας ἀρμογίαν τὴν ὑγείαν (Περὶ ψυχῆς Α. 4, 408a) τὴν δποίαν ἔθεσεν καὶ ὡς τελικὸν πάσης σωματικῆς ἀγωγῆς σκοπὸν ἐπιστήσας μάλιστα ἐντόνως τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων δτι ἡ μὲν ὑγίεια τέλος τὰ δὲ τῆς ὑγείας ἔνεκεν, (οἷον ἀσκήσεως διαγνωσμοὶ κ.λ.π.) οὐ τέλη (Ἡθικ. μεγ. Α, 2, 184a). Συνέκρινε τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐλλείψεως τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων πρὸς τὰ τῆς καθ' ὑπερβολὴν ἔξασκήσεως καὶ ἀπέδειξεν ἀμφοτέρας ἀνθυγιεινὰς (αὐτόθι Α, 5.) καὶ μόνην τὴν σύμμετρον ἀσκήσιν οὐ μόνον σώζουσαν τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν γυμναζομένων ἀλλ' ἐπιδρόσαν καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν δυνάμεων καθόσον καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ἡ ἀρμονία τοῦ σώματος, δύοδεν καὶ ἡ ὑγίεια, ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ κάλλος προέρχεται.

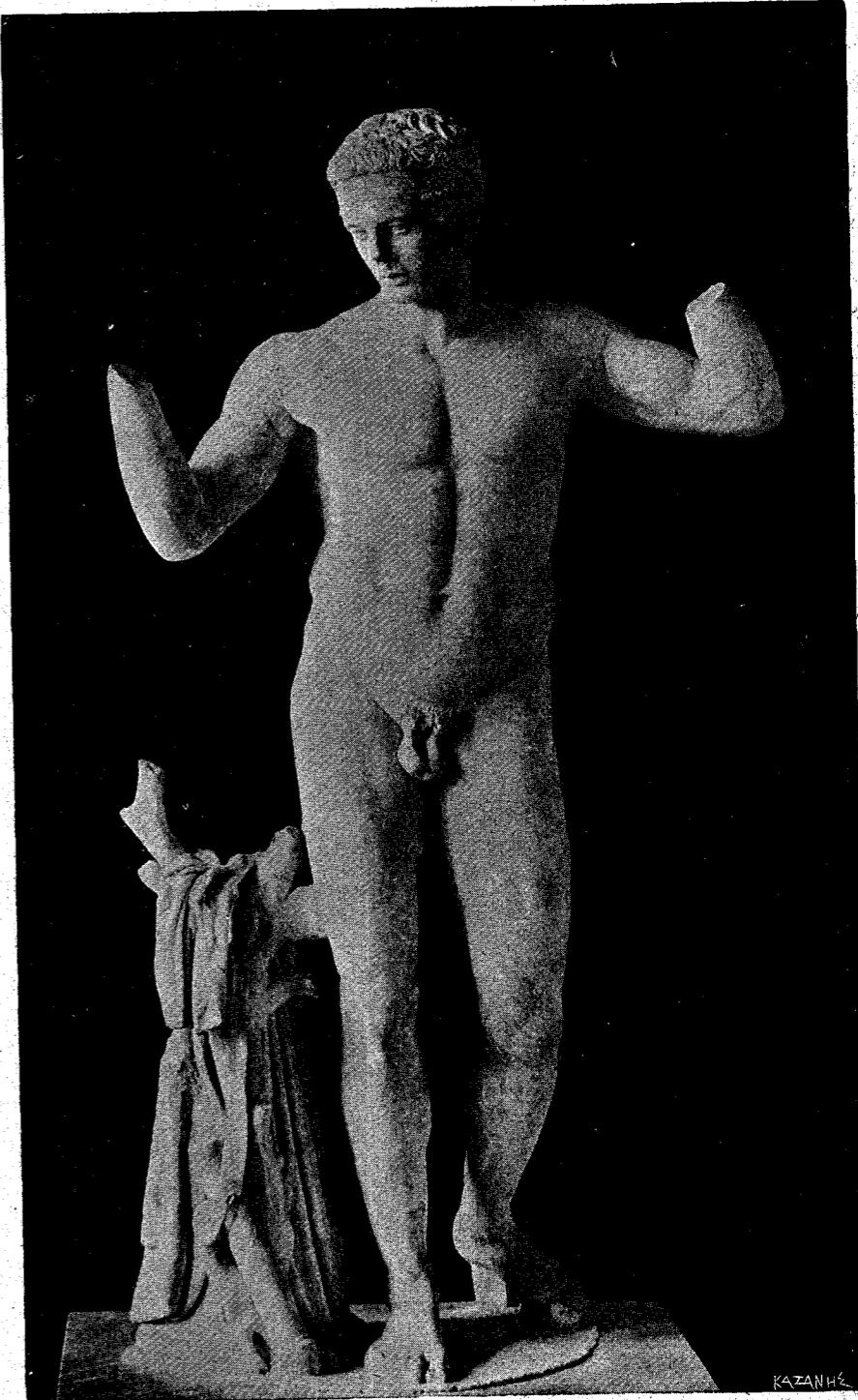
Ὑποδεῖξας οὕτω τὸν τρόπον τῆς ἔξασκήσεως τῶν πολλῶν δὲν παρέλειψε νὰ προσθέσῃ δτι οἱ τελείως ὑγιεῖς καὶ εὐέκται δύνανται νὰ ἐπιζητήσωσιν ν' αὐξήσωσι διὰ τῆς γυμναστικῆς τινὰ τὸν ἐπιδεχομένων τοιαύτην αὔξησην γυμναστικῶν πλεονεκτημάτων, οἷον εὐκίνησίαν, δεξιότητα, δπλομαχικὴν τέχνην κ.λ.π. ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀσκήσεως πρέπει νὰ τὸ διδάσκωνται ἀπὸ ἐπιστήμονα γυμναστὴν δ ὅποιος πρέπει νὰ γνωρίζῃ οὐ μόνον θεωρητικῶς τὰ κατὰ τὰς ἀσκήσεις ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς νὰ δύνανται νὰ τὰς ἔκτελλῃ, γνώστης ὧν καὶ αὐτὸς πάσης ἀγωνίας καὶ προόδου σωματικῆς (Πολιτικ. ΙV, 86.) Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ αὐτὴ δύναμις πάντως ἔλεγε πρέπει νὰ τεθῇ ὑπὸ περιορισμούς· καθόσον ἀν τραπῆ πρὸς τὴν ἀθλη-

Le but de l'éducation physique, disait-il, est la santé et le développement harmonique du corps ; les moyens par lesquels on peut y arriver, sont les exercices physiques ; le bon maître de gymnastique doit éviter la confusion entre le but et les moyens et ne pas prendre ces derniers comme but final. (Morale A.. I, 1184 a.) Il insistait sur la question du choix des mouvements et de l'exercice harmonique de toutes les parties du corps, parce que, disait-il, la santé est une harmonie de toutes les fonctions vitales (De l'âme I, 4, 408 a) qui ne pourrait être obtenue que par une gymnastique harmonique et modérée. Celle-ci doit répandre ces effets même sur l'âme de celui qui s'exerce, vu que l'âme aussi peut être considérée comme harmonie de tout l'être humain. (Fragm. Dialog. 25).

Ayant de cette façon posé les bases de l'éducation physique de la masse, il a encore voulu resserrer autant que possible les limites de l'athlétique en lui enlevant l'agonistique, c'est-à-dire la tendance à s'exercer pour obtenir des qualités corporelles spéciales, comme par exemple l'art de faire les armes, *de la bonne utilisation de la force acquise* etc. Cette agonistique fut soumise par lui à des règles pour ne pas être transformée en diathèse athlétique, qui détruisait le développement normal du corps, surtout pendant l'enfance et la puberté, car le travail et le régime forcés des athlètes ne sont pas le moyen indiqué pour l'éducation physique de la jeunesse. L'agonistique, bien conçue, ne devait pas être la pratique exclusive de deux ou trois exercices préférés, mais au contraire de tous les exercices qui pourraient assurer le développement du corps et le douer de la vigueur et de l'agilité nécessaires pour atteindre la perfection des formes et des mouvements. C'est pour cela qu'au lieu des autres exercices il indiquait le pentathle, qui n'était qu'une combinaison d'exercices de force, de vitesse et d'adresse. (Rhétorique I, 1361 b).

***

Ces principes de Platon et d'Aristote déterminent toutes les bases fondamentales

6 ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ ΝΙΚΗΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΗΕΝΤΑΘΛΟΝ

τικήν έξιν λωβᾶται τὰ εῖδη καὶ τὴν αὐξῆσιν τῶν σωμάτων καὶ ιδίᾳ κατὰ τὴν παιδικήν καὶ τὴν ἐφηβικήν ἡλικίαν, καθ' ἥν οἱ πρὸς ἀνάγκην πόνοι καὶ ἡ βίαιος τροφὴ δέοντος ζωηρῶς ν' ἀποκρούωνται ὅντα μηδὲν ἔμποδιον ἢ πρὸς αὐξῆσιν· φέρει δὲ ὁς ἀπόδειξιν τῶν λόγων τοῦ ὄντος ἐν τοῖς Ὀλυμπιονίκαις δύο ἢ τρεῖς θά εὗρῃ τις, τοὺς αὐτὸὺς νικήσαντας ἀνδρας τε καὶ παιδας· ἢ ἀλληλῆς δὲ τουαύτη συνίσταται ἐκ μεγέθους καὶ ισχύος καὶ τάχους. (Ρητορικ. Α, 1361 β.) πρέπει δηλονότι νὰ περιλαμβάνῃ κινήσεις μὴ παρεμποδίζουσας τὴν σωματικήν τῶν ἀσκουμένων ἀνάπτυξιν, ισχυροποιούσας αὐτὸὺς ἀλλὰ καὶ μὴ ἀποστερούσας αὐτὸὺς τῆς ταχύτητος· πρὸς τοῦτο ἀπέκρουντε τὰς μονομερεῖς ἀγωνιστικὰς ἀσκήσεις, καὶ συνίστα τὸ πένταθλον ὡς περιλαμβάνον ἀσκήσεις ισχύος, ταχύτητος καὶ ἀντοχῆς.

Διὰ τῶν συμπληρώσεων τούτων τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπεδειχθησαν πάντα τὰ κέφαλαιαδὴ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὅποιων ὥφειλε νὰ στηριχθῇ ἡ γυμναστικὴ ὅπως οὐ μόνον ἔξασφαλίσῃ τὴν ὑγίειαν, τὴν εὐεξίαν, τὴν ὁδόμην καὶ τὸ σωματικὸν κάλλος τῶν ἀσκουμένων καὶ καταστήσῃ τούτους ἕκανοντας πρὸς πᾶν ἔργον καὶ πᾶσαν ὑπηρεσίαν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικήν, ὅπως δηλονότι ὑπαγάγῃ τούτους, ὡς ἔλεγεν δι' Ἀριστοτέλης, πρὸς τὴν τοῦ νομοθέτου βούλησιν (Πολιτικ. ΙΔ'. 156). Τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τούτων ἀνέπτυξαν καὶ ὑπέδειξαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι φιλόσοφοι καὶ τελευταῖον δι' Γαληνὸς τοσοῦτον σαφῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ὥστε ἀμφιβάλλω ἀντὶ ἡμετοῖς σήμερον δυνάμεθα νὰ προσθέσωμέν τι εἰς τὸ δύντως τέλειον γυμναστικὸν τοῦτο σύστημα.

Ὑποδεῖξας τὴν ἀνάγκην τῆς κινήσεως παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὴν πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης φυσικὴν ἐνδιάμετον ὁσπῆτην εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα (Γαλην. Υγ. παραγγ. Α, 8) καὶ κινήσεως ποικιλῆς, πολυμεροῦς καὶ ἴσοσθενοῦς δὲν ἡμέλησε νὰ προσθέσῃ διὰ πᾶσα κίνησις δὲν εἶναι καὶ ἀσκησις (αὐτόδι Β, 2); διὰ πρέπει αἱ ἀσκήσεις νὰ ἐκλέγωνται μετὰ προσοχῆς καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν ἀσκουμένων, καθ' ὃσον μία ἀσκησις ἐλαφρὰ δι' ἔνα ἔξ αὐτῶν δύναται νὰ εἴναι βαρυτάτη δι' ἔτερον ὑπέδειξε δὲ καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀσκήσεως καὶ τὸ μέτρον αὐτῆς συστήσας ὅπως ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν οὖρων ὁδηγῆται δι' προπονητῆς εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ τρόπου τῆς ἔξασκήσεως. Τὰς ἀσκήσεις δι-

sur lesquelles l'éducation physique devait être établie pour assurer la santé et la beauté corporelle de la jeunesse, pour la rendre propre à toute sorte de travail et de service civil ou militaire et, en un mot, la soumettre à la volonté des chefs de l'Etat (Politiques XIV, 156).

Les détails de l'application de ces principes furent étudiés et développés par beaucoup d'autres philosophes, médecins et maîtres de gymnastique, mais ce ne fut que le médecin-gymnaste et philosophe Galien qui les exposa en des termes si clairs et si scientifiques qu'il serait vraiment difficile, même aux hommes de science d'aujourd'hui, d'ajouter quelque chose d'essentiel à son système d'éducation physique.

Dans son traité d'hygiène, il indique d'abord le besoin instinctif du mouvement dont la nature a doué l'homme, et il démontre que ce mouvement doit être varié et exécuté de façon à faire travailler toutes les parties du corps dans la mesure propre à chacune d'elles. Il explique la différence entre le mouvement et l'exercice : Celui-ci doit toujours être choisi en conformité avec l'âge, la force et la constitution corporelle de l'homme, vu qu'un exercice léger pour un tel peut être fatigant pour un autre. (Hygiène, II, 2-8). Il n'oublie pas d'y parler du temps convenable pour l'exercice journalier et d'attirer l'attention des maîtres de gymnastique sur les indications extérieures par lesquelles on s'avise que la mesure de l'exercice a été dépassée. Parmi ces indications on voit l'examen des urines, moyen que même les physiologistes de nos jours conseillent dans des circonstances analogues. Il divise l'ensemble des exercices en quatre catégories collectives : les *mouvements actifs* qu'il recommande aux gens bien portants ; les *mouvements passifs* qui comprennent toutes sortes de frictions, de massages et de manipulations, les *exercices mixtes* ou *actifs-passifs* comme l'équitation, le transport en voiture, les balancements et les secousses, et enfin les *exercices de délassement* qui comprennent des mouvements légers qu'on faisait à la fin de la leçon ou bien après chaque exercice violent, pour

Βαρώνος δὲ Λαβελέζ, πρόεδρος τῆς Βελγικῆς ἐπιτροπῆς.

Le baron de Lavelèze, président du comité Belge.

Ταγματάρχης Δεφεμπύρ, γραμματεὺς τῆς Βελγ. ἐπιτροπῆς.

Commandant Lefebure, secrétaire du comité Belge.

Υπολοχαγὸς Κ. Βαλλένιας, ἀρχηγὸς τῆς Σουηδικῆς γυμναστ. διμάδος.

Lieutenant C. Wallenius, chef de l'équipe Suédoise de gymnastique.

Συνταγματάρχης Μπάλκ, πρόεδρος τῆς Σουηδικῆς ὀπλαμαχ. διμάδος.

Colonel V. Balck, président du comité Suédois d'Escrime.

Υπολοχαγὸς Κ. Γιούρτ, ἀρχηγὸς τῆς Σουηδικῆς ὀπλαμαχ. διμάδος

Lieutenant Carl Hjorth, chef de l'équipe Suédoise d'Escrime.

αιρεῖ εἰς τέσσαρα γένη· εἰς ἐνεργητικάς, ἃς καὶ συνιστᾶ εἰς τοὺς ὑγιεῖς ὡς καταλληλοτέρας, εἰς παθητικάς, αἵτινες περιλαμβάνουσι καὶ πάντα τὰ εἶδη τῶν ἐντριβῶν καὶ μαλάξεων, εἰς μικτὰς ἡ ἐνεργητικο-παθητικάς ὡς ἡ ἴπτασία, ἡ ἐποχεία καὶ αἱ δονήσεις τῶν σπλάγχνων καὶ εἰς ἀποθεραπευτικάς, δηλονότι ἔλαφος ἀσκήσεις τελούμενας κατὰ τὸ πέρας τῆς ἀσκήσεως ἥ καὶ μεθ' ἐκάστην ἐντόνον ἀσκησιν πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς φυσιολογικῆς καταστάσεως τῶν διαφόρων λειτουργιῶν, (Ἀντόθι Β'. η-θ. καὶ φύλαξιν ἀπὸ τῆς καταπονήσεως ἵδιᾳ τῶν καταγνομένων εἰς ἐντόνους ἀσκήσεις.

Εἰς τὰς ἐνεργητικὰς ἀσκήσεις κατατάσσει πλὴν τῶν ἀγωνιστικῶν ἀσκήσεων τῆς ἐποχῆς καὶ τὰς ἐλευθέρας ἀσκήσεις, τὰς δοπίας ἔτερος ιατρογυμναστής ὁ "Ἀντόλλος συνιστᾷ καὶ ἔξοχὴν εἰς τοὺς παῖδας, τὰς γυναικας τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἀσθενικοὺς· καθὼς καὶ τὰς ἀσκήσεις ἰσορροπίας τῶν δοπίων ἔκποτε παρετήρησε τὰ ἐπὶ τῶν νεύρων ἀποτελέσματα, τὰς ἀσκήσεις ἔξαρτήσεως, ἀναρριχήσεως καὶ αἰωρήσεως, ἐπὶ δοκοῦ ἔξαρτήσεως, σχοινίου καὶ αἴλωρας, τὰς ἀσκήσεις μετὰ μικρῶν ἀλτήρων, τὰ πηδήματα καὶ τὰς ἐν χώρᾳ ἀσκήσεις τῶν εἰδῶν, τὴν σκιαμαχίαν δηλ. τὴν κατὰ μόνας καὶ ἀνεν τὸν ἀντιπάλου μίμησιν τῶν πυκτικῶν κινήσεων ἥ πρὸς κώρων ἥ δι' ἐλευθέρων τῶν μελῶν, τὰς συνασκήσεις (gymnastique de l'opposant), τὰς διὰ τῆς σφαίρας, τὰς παιδιάς, τὴν βάδισιν, τὸν δρόμον, τὰς ἐκτάσεις καὶ κάμψεις τοῦ κορμοῦ καὶ τὰς ἀναπνευστικὰς ἀσκήσεις καὶ ἀναφωνήσεις ἃς τινας καὶ κατ ἔξοχὴν συνιστᾶ διὰ τὸν θώρακα καὶ τοὺς πνεύμονας. Κατατάσσει αὐτὰς βαθμολογικῶς ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τοῦ μυϊκοῦ ἔργου καὶ συνιστᾶ τὴν κατάλληλον ἐκλογὴν ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τῶν ἀσκούμενων τὴν τελείαν ἀναλογίαν καὶ τὴν πολυμέρειαν καὶ τὴν φύλαξιν ἢπο πάσης ὑπερβολῆς. Δὲν λησμονεῖ καὶ τὰς κινήσεις τῆς βιωτικῆς ἐργασίας ἃς τινας παραβάλλει πρὸς τὰ γυμνάσια ἀλλὰ δὲν τὰς συνιστᾶ καθόσον, ὡς καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε, λωβοῦνται τὸ σῶμα τῶν ἀσκούμενων ἐνεκα τῆς μονομεροῦς καὶ συχνῆς ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς κινήσεως.

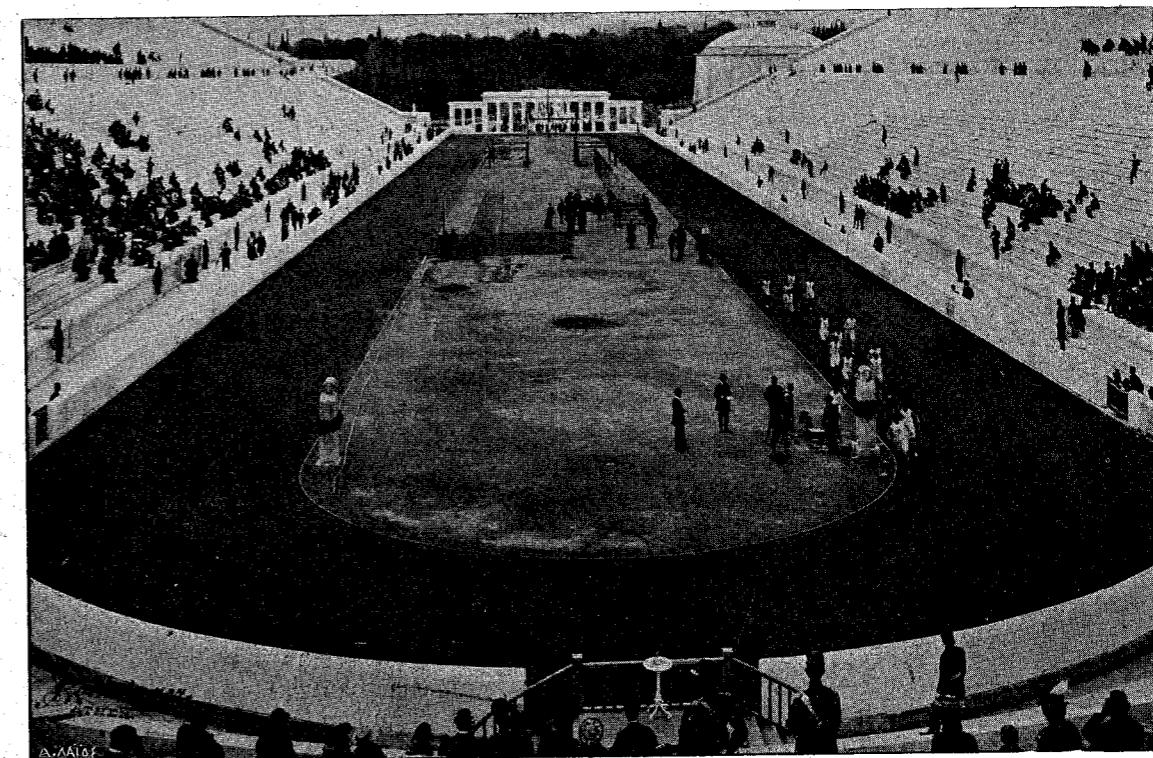
Σχετικῶς πρὸς τὸ εἶδος τῆς μυϊκῆς συστολῆς διαιρεῖ τὰς ἐνεργητικὰς ἀσκήσεις εἰς ἀσκήσεις δυνάμεως καὶ προσπαθείας, εἰς ἃς κατατάσσει καὶ τὴν ἄρσιν τῶν βαρῶν καὶ τὴν ἀναρριχησιν διὰ σχοινίου, εἰς ἀσκήσεις ταχύτητος οἷον οἱ δρόμοι, αἱ σφαιρίσεις καὶ αἱ ἐλεύθεραι καὶ πρὸς

rétablir l'état physiologique de toutes les fonctions vitales que le mouvement avait troubées et pour éviter le surmenage.

Dans les exercices actifs, en plus de l'agonistique de son temps, il classe les exercices libres, les exercices de suspension et de grimpe sur la poutre de suspension, la corde lisse et la balançoire. Les exercices aux petits haltères, les sauts sur place et les différents mouvements des jambes, la sciamachie c'est-à-dire l'imitation sans adversaire ou contre un ballon de mouvements de boxe, la gymnastique de l'opposant, la marche, la course, les grandes flexions et extension du torse, les jeux de ballon et de balle y sont aussi classés, et enfin les mouvements respiratoires et les exclamations qu'il recommande comme très salutaires pour le thorax et les poumons. Il en fait un classement graduel relativement à la quantité du travail musculaire, et recommande le choix conscient, la variation et la mesure en tout. Il n'oublie pas même les mouvements du travail professionnel et en fait une comparaison avec les exercices méthodiques. Mais, comme Aristote, il ne les recommande pas, trouvant qu'il gâtent l'harmonie des formes en raison de la répétition trop fréquente des mêmes mouvements.

En ce qui concerne le travail musculaire, il divise les exercices actifs en quatre catégories : les *exercices de force ou d'effort*, qui comprennent le travail des poids et les mouvements de suspension et de grimpe ; les *exercices de vitesse*, qui comprennent les courses de vitesse, les jeux de balle, ceux de ballon, les exercices libres et le plastron de la boxe ; les *exercices violents* qu'il appelle aussi *exercices mixtes de force et de vitesse*, qui comprennent la plupart des exercices agonistiques, le disque, le javelot, les sauts avec ou sans haltères, la lutte, etc., et enfin les *exercices de fond et d'économie* du travail qu'il considère comme une partie très essentielle de l'*art gymnastique*.

Le massage et les frictions forment une partie très importante de son système. Il en décrit plusieurs sortes et les recommande comme moyen de délassement même pour les gens sains et bien portants, par-

ticulièremēt les *frictions sèches* avec des gants ou des serviettes de friction, ou même avec la main, sans ou avec une très petite quantité de graisse pure. Il entre dans les plus petits détails des effets curatifs de l'exercice passif, exige que *tous les exercices en général aient un caractère correctif* et préconise pour les déformations myopathiques de la taille, le traitement antistatique qui est resté jusqu'aujourd'hui en usage, par des mouvements unilatéraux en sens inverse.

Après avoir pénétré si avant dans l'esprit de la gymnastique rationnelle, la question de la formation de bons maîtres de gymnastique devait nécessairement attirer son attention. Le bon maître de gymnastique, dit-il, doit connaître toutes les qualités de chaque exercice pour qu'il puisse en choisir selon les cas présentés. Il y a une grande différence entre le gymnaste éduqué et le pédotribe routinier qui n'a pas eu l'occasion d'étudier consciencieusement la gymnastique et ne pos-

διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἐναρτίας ἀμετρίας (Αὐτόθι Ε, β').

Ως εἰδικὸς ιατρογυμναστὴς δὲν ἀντιπαρέοχεται καὶ τὸ ξήτημα τῶν εἰδικῶν διδασκάλων καὶ τονίζει κατ' ἔξοχὴν τὴν εἰδικὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν αὐτῶν μόρφωσιν· «ὅ τοινν γυμναστὴς ἐπίστατοι μὲν ἀπάντων γυμνασίων τὰς δυνάμεις ἐκλέγεται δὲ καθ' ἔκαστον εἶδος τὰ σύμμετρά τε καὶ μέσα τῶν ἀμετριῶν ἐκατέρων» (Β, ιβ') ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ τῶν μεμελετημένων γυμναστῶν τῶν ἔχοντων τὴν γνῶσιν τῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐμπειριῶν παιδοτριβῶν τῶν κατ' ἄλογον τριβὴν τῆς κατὰ τὴν ὑλὴν πουκιλίας γνῶσιν ἔχοντων καὶ τῶν μετρίων κατὰ παλαίστραν γυμνασίων περὶ ὃν ἀπάντων ἐμπειρίαν ἀμα καὶ τριβὴν ὁ παιδοτρίβης ἔχοι, ἐτερός τις ὅδε ὅν τοῦ γυμναστοῦ καθάπερ ὁ μάγειρος τοῦ ιατροῦ.

Ἄλλὰ καὶ τὴν παιδαγωγικὴν τῆς γυμναστικῆς ἀποστολὴν δὲν παρέλειψε ν' ἀναφέρει καὶ λόγον διλόγηλον, σωζόμενον ἀπέραιον, ἔγραψε περὶ τῆς διὰ τῆς σφαίρας παιδιᾶς, ἐν τῷ ὅποιῳ ἀποδίδει μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς τέρψεως ἐν τῇ γυμναστικῇ καὶ ἀποκαλεῖ ἀριστην τὴν γυμναστικὴν ἐκείνην μένθοδον ἡτοῖς οὐ μὴν γυμνάζει τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ τέρπει τὴν ψυχήν (Γαλην. Θρασυβ. I). Κατακρίνει τὰς ἐπιδεικτικὰς καὶ δαπανηρὰς ἀγωνιστικὰς ἀσκήσεις, οἷον τὰς θήρας, τὰς ἵππασίας κ.λ.π. ὡς δεομένας καὶ πλούτου πολλοῦ καὶ σχολὴν ἀγόντων ἀνθρώπων (Αὐτ. II.) καὶ κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς εὐκόλου καὶ τοῖς πᾶσι προσιτῆς φιλανθρώπου γυμναστικῆς, τῆς ὅποιας τὰ ὠφελήματα καὶ οἱ πενέστατοι δύνανται νὰ καρπωθῶσιν καὶ ἐν τέλει μὴ σχολαστικίζων, ὡς οἱ πολλοὶ ὑπὸ τῶν κατὰ μέρος ἐνεργειῶν, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀνασκοπήσῃ τὸ καθόλου φαντάζεται μίαν ἐπιστήμην περὶ τὸν ὑλικὸν ἀνθρώπων ὡς καὶ ὁ Πλάτων, ἦν δὲν ὄνομαζει, ἀλλ' ήτις δὲν εἶναι εἰμὴ ή ἀνθρωποτεχνία, τῆς ὅποιας μόρια δρίζει τὴν ιατρικὴν καὶ τὴν γυμναστικήν. Ταῦτην δὲ θεωρεῖ ἐπιστήμην ἐφ' δύον αὐτῇ πληροῦ τὸν ἀγωγικὸν αὐτῆς σκοπόν· καθόδον ἀν περιορισθῆ εἰς τὰ κατὰ τὴν παλαίστραν, τότε καθίσταται μικρὸν καὶ ἥπιστα χρήσιμὸν ταύτης μόριον τοῦ ὅποιον πάλιν μόριον εἶναι τὸ τῶν ἀθλητῶν ἐπιτήδευμα, ἀντιφυσικὸν καὶ κακότεχνον τὸ ὅποιον ὑποδύεται τὸν χρηστὸν σκοπὸν τῆς εὐεξίας καὶ πᾶν ἄλλο ή ταῦτην ἀπεργάζεται.

Ἐμνημόνευσα μόνον τῶν τριῶν τούτων τῆς ἀρχαιότητος σοφῶν παραλείψας πλείστους ἄλλους καὶ εἰδικωτέρους πως περὶ τὰ γυμναστικά,

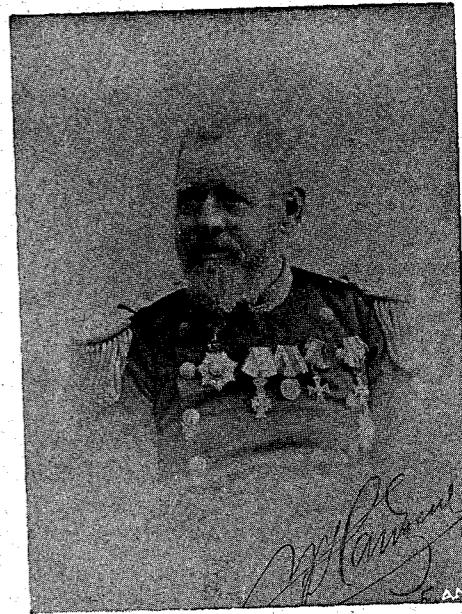
séde que de simples connaissances pratiques des différentes variétés d'exercices. Cette différence, dit-il, est aussi grande que celle qui existe entre un médecin et un cuisinier.

Il insiste beaucoup sur le rôle du plaisir dans l'exercice. C'est pour cela qu'en plus de son traité d'hygiène, il écrivit un autre traité du jeu de ballon dans lequel il attache une grande signification aux exercices agréables et accorde la prépondérance à la méthode de gymnastique qui unit les effets hygiéniques et esthétiques au plaisir et au divertissement. Les exercices sportifs qui exigent de grandes dépenses pécuniaires et trop de loisir, comme les grandes chasses à courre, les courses de chars et de chevaux, sont considérés par lui comme un simple détail de la gymnastique et sans une grande importance pour l'éducation, attendu que les riches seuls et les gens privés d'une occupation sérieuse peuvent s'en servir. Aussi est-ce de la même manière qu'il traite l'athlétisme exagéré, qu'il considère comme un moyen contre-nature et mauvais, qui se réclame du haut but de la santé, mais produit tout autre chose. Pour en finir il recommande qu'on prenne garde de ne pas s'égarer dans des détails insignifiants, de façon à ne pas pouvoir envisager l'ensemble. Selon lui, il n'y a pour l'être humain qu'une seule science dont les deux parties sont la médecine et la gymnastique. Mais cette dernière cesse d'être une science quand elle n'accomplit pas sa tâche éducative et devient un mauvais métier, une cacotechnie malsaine et indigne d'hommes libres.

Je n'ai mentionné que ces trois philosophes de l'antiquité, ayant laissé de côté une foule d'autres, comme Hippocrate, Plutarque, Lucien, Philostrate, Antylle, Hérodote le médecin, etc., car presque tous sont du même avis en ce qui concerne l'éducation physique, son but éducatif et ses moyens. Malheureusement, malgré ces doctrines si sages, les grands honneurs et les prix en espèces que les vainqueurs des grandes fêtes athlétiques gagnaient, ont contribué à renforcer l'athlétisme exagéré, à créer une foule d'athlètes de profession et à augmenter les exigences de spectacles de la foule. Les férocités du cirque rempla-

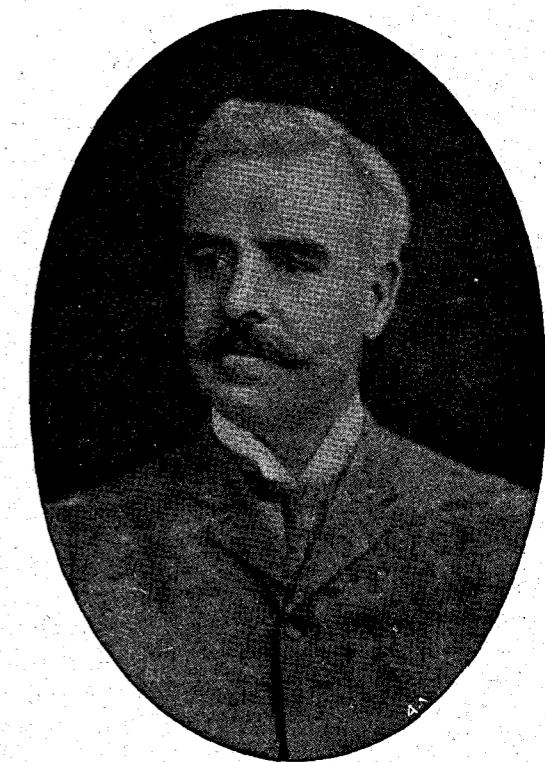
Λοχαγὸς Φρέντς Χάνσεν, πρόεδρος τῆς Δανικῆς ἐπιτροπῆς
Capitaine F. Hansen, président du comité Danois.

Ἄριτραναρχος: Β. Χάνσεν πρόεδρος τῆς ἐνώσεως τῶν ἀθλητ. σωμάτ. τῆς Δανίας.
Amiral V. Hansen président de l'Union des Soc. Athlét. du Danemark.

Γάσπαρ Ουίτρεν πρόεδρος τῆς Αμερικ. ἐπιτροπῆς
Gaspar Whitney président du comité Américain (États-Unis).

Τ. Σάλλιβεν γραμματίνης τῆς Αμερικ. ἐπιτροπῆς
James Sullivan secrétaire du comité Américain (États-Unis).

ώς τὸν Ἱπποκράτη, τὸν Πλούταρχον, τὸν Λουκιανόν, τὸν Φιλόστρατον τὸν Ἀντυλλον τὸν Ἡρόδοτον τὸν Ιατρὸν τοῦ δόπον διεσώθη δύος σχεδὸν ὁ γυμναστικὸς λόγος, καθόσον πάντες τ' αὐτὰ σχεδὸν συνεβούλευσαν. Δυστυχῶς αἱ μέγισται τιμai καὶ τὰ χρηματικὰ βραβεῖα δί' ὧν οἱ ἀθληταὶ τῶν μεγάλων ἀγώνων ἐβραβεύοντο, ἐκράτυναν τὴν ἀθλητικὴν κακοτεχνίαν, περιώρισαν τὴν τάξιν τῶν ἀσκούμενων καὶ ηὗξαν τὰς θεαματικὰς ἀξιώσεις τοῦ κοινοῦ. Αἱ μονομαχίαι καὶ αἱ θηριομαχίαι τάχιστα ὑποκατέστησαν τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα τοῦ καλοῦ, ὁ ὑψηλὸς τῆς ἀσκήσεως σκοπὸς σὺν τῷ χρόνῳ ἐλλησμονήθη, αἱ θεραπευτικαὶ αὐτῆς ἰδιότητες ἐτέθησαν ἐν ἀμφιβόλῳ πρὸ τῆς ὑπὸ τῆς νέας θρησκείας δί' ὑπερφυῶν μέσων θεραπείας πάσης νόσου καὶ τέλος ἡ νῦν τῶν θρησκευτικῶν προτίμεων καὶ τοῦ ἀσκητισμοῦ κατέπνιξεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἀγονίας, τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῆς προτίμεως καὶ τὴν τελευταίαν ἀκτίνα τῆς Ἑλληνικῆς σωματικῆς ἀγωγῆς.

Αἰῶνες ὀλόκληροι διέρρευσαν ἔκτοτε χωρὶς ἡ γυμναστικὴ νὰ δώσῃ κανὲν σημεῖον ζωῆς μόλις δὲ περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος εὑάριθμοι τινὲς ἐπιστήμονες ἀφύπνισαν αὐτὴν ἐκ τοῦ μακραίωνος ληθάργου. Αἱ μελέται τοῦ Μερκονοριάλη, τοῦ Φαμπτέρ καὶ ἄλλων ἐπὶ τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς τῶν ἀρχαίων παρεσκεύασαν τὸ ἔδαφος καὶ προσυκάλεσαν τὰς σπουδαίας ἐργασίας τῶν Βαζεδόν, Φήτ, Γκούτε - Μούτσ, Γιάν, Σπήλια, ἐν Γερμανίᾳ, τῶν Πεσταλότση, Κλιάς, Τισσώ, Ἀμορδός ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἐλβετίᾳ, τοῦ Νάχτεγκαλ ἐν Δανίᾳ καὶ τοῦ Λίγκ ἐν Σουηδίᾳ. Ἡ τάσις αὐτῇ πρὸς τὴν σωματικὴν ἀσκησιν, ἡ ἐκ τῆς Ἡπειρωτικῆς Εὐδρόπης καὶ τῶν Σκανδινανικῶν χωρῶν διαδοθεῖσα ἔκτοτε καθ' ἄπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, εὗρε καὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἑλλάδι γόνιμον ἔδαφος, χάρις εἰς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τὰς δόποις δὲ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐλλησμόνησε καὶ μετ' αἰώνας ὀλοκλήρους. Ο μέγας Πάν εἶχεν ἀληθῶς ἀποθάνει πρὸ πολλοῦ, ἡ δὲ ἀρχαία ἀγωνιστικὴ εἰχε σχεδὸν συναποθάνει μετ' αὐτοῦ ἐν τούτοις ἀσκήσεις τινὲς δύος φυσικὰ καθὼς ὁ δρόμος, τὸ λιθάρι, τὸ πήδημα, ἡ πάλη καὶ τὸ κολύμβημα διετρέθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς ἀγωνιστικῆς.

Ἡ σχολικὴ γυμναστικὴ εἴλκυσεν εὐθὺς ἔξ αρχῆς τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μέριμναν τῶν κυβερνητῶν τοῦ νεοσυστάτου βασιλείου εἰσήχθη πρῶτον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια τῷ

cèrent le noble concours du Beau, le but éducatif et humanitaire de l'éducation physique fut complètement oublié et même ses effets curatifs furent déplacés par les moyens antinaturels qu'une nouvelle religion préconisait comme des plus efficaces. Enfin, la nuit d'ascétisme, de préjugés religieux, d'ignorance et de superstition vit sombrer, dans ses ténèbres, les derniers rayons de cet ancien esprit qui pendant des siècles avait illuminé le monde.

Des siècles entiers s'écoulèrent depuis lors, sans que la gymnastique éducative eût donné signe de vie. Ce ne fut que vers la fin du 16e siècle de notre ère qu'un certain nombre d'hommes de science la réveillèrent de sa profonde léthargie. Les recherches de Mercurialis, Faber, et bien d'autres sur l'éducation physique des anciens ont aplani le terrain et préparé les études sérieuses et les travaux assidus de Basedow, Vieth, Guts-Muths, Jahn, Spiess, en Allemagne, de Pestalozzi, Clas, Tissot, Amoros en France et en Suisse, de Nanchtegall en Danemark et de Ling en Suède. Cette tendance vers l'exercice corporel qui de l'Europe continentale et les pays scandinaves fut depuis lors rependue dans tout le monde civilisé, a trouvé dans la Grèce contemporaine un terrain bien fertile, grâce aux traditions du peuple Grec restées inoubliées après tant de siècles. Le grand Pan mourut, c'est vrai, et l'agonistique de cette époque regrettable l'avait suivi dans le tombeau, mais pourtant quelques exercices plutôt naturels que sportifs, comme la course, le lancement des pierres, le saut, la lutte et la natation ont formé le noyau qui a donné naissance aux différentes branches du sport actuel en Grèce.

La gymnastique scolaire a attiré d'abord l'attention du gouvernement grec; elle fut introduite dans les écoles grecques dès 1834 et après de longues années d'évolution elle est maintenant rendue obligatoire depuis l'école primaire jusqu'à l'Université. On organise même des fêtes de gymnasques scolaire et on donne des récompenses aux écoles qui se distinguent dans ces concours.

Une école normale de gymnastique est fondée dans le but de former des professeurs de gymnastique pour les différentes

1834 καὶ μετὰ πολυετῆ περιπτειώδη ἔξελιξιν κατέστη ἐσχάτως ὑποχρεωτικὴ εἰς πάντα, ἀπὸ τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου συμπεριλαμβανομένου· κατ' ἓτος δὲ τελοῦνται καὶ σχολικαὶ γυμναστικαὶ ἔσοται καὶ ἀπονέμονται καὶ βραβεῖα εἰς τὰ διακρινόμενα ἐκπαιδευτικὰ ἴδρυματα.

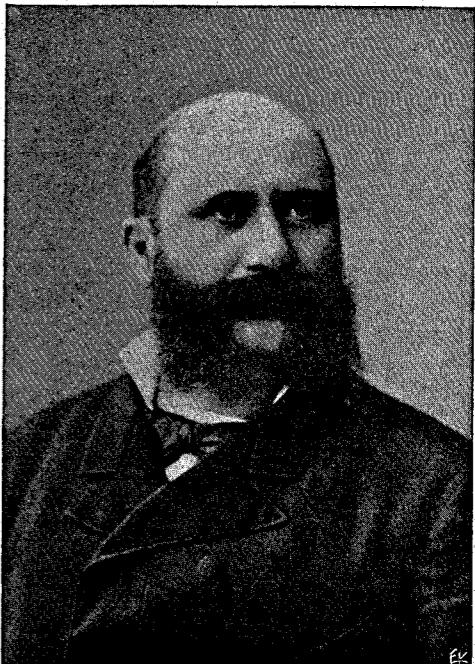
Πλὴν τούτων, ἴδρυθη καὶ εἰδικὴ σχολὴ πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων τῆς γυμναστικῆς καὶ χωριστὴ τουατή διὰ τὰς διδασκαλίσσας ὅφει λομένη εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Ἑκπαιδευτικοῦ τμήματος τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἑλληνίδων, ἡ δὲ γυμναστικὴ κατέστη ὑποχρεωτικὴ καὶ εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τοῦ ὥραιον φύλου.

Διὰ τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Πολυτεχνείου ἴδρυθη εἰδικὸν γυμναστήριον, τὸ Ἀκαδημαϊκόν, κείμενον διπισθεν τοῦ Χημείου· ἡ ἐν αὐτῷ φοίτησις εἶναι ὑποχρεωτικὴ τοῖς τῆς ἐβδομάδος διὰ πάντας τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς πολίτας.

Ἄλλα καὶ ἡ ἴδιωτικὴ πρωτοβουλία δὲν ὠκησε νὰ ἐνισχύσῃ κατὰ τὸ δυνατόν, τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Πολιτείας. Πλεῖστοι γυμναστικοὶ Σύλλογοι ἴδρυθησαν εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, καταρτίσαντες ἴδια γυμναστήρια, τελοῦντες ἀγῶνας γυμναστικοὺς καὶ ἀγωνιστικούς, καθ' ὅσον ἐν Ἑλλάδι εὐτυχῶς δὲν ὑπάρχει διαίρεσις μεταξὺ φιλάθλων καὶ φιλογυμναστούντων, ἀλλὰ πάντες σχεδὸν καταγίνονται ἐξ ἵσου εἰς ἀμφότερα τὰ εἰδη ταῦτα τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς. Οἱ Σύλλογοι οὗτοι ἴδρυσαν πρὸ τινῶν ἐτῶν (1897) τὸν Σύνδεσμον τῶν Ἑλληνικῶν γυμναστικῶν καὶ Ἀθλητικῶν Σωματείων, διτις ἀναγνωρισθεὶς ἐπισημως ὑπὸ τῆς Πολιτείας κανονιζεῖ τὰ τῆς δραγανώσεως τῶν ἀγώνων μεταξὺ Συλλόγων καὶ διευθύνει τὴν δῆλην Ἑλληνικὴν ἀγωνιστικὴν κίνησιν.

Τὸν σύνδεσμον τοῦτον ἀπετέλεσαν οἱ γυμναστικοὶ καὶ ἀθλητικοὶ σύλλογοι, οἱ σύλλογοι ἀντισφαιρίσεως (Lawn-Tennis) καὶ αἱ ποδηλατικαὶ ἐταιρεῖαι. Ἡ ἵππηλασία ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ Ἱππικοῦ ὁδίλου ἴδρυθεντος διὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἵππευτικῆς, τὴν δραγανώσιν ἵππευτικῶν ἀγώνων καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ γένους τῶν ἵππων.

Διὰ νόμου εἰδικοῦ ἴδρυθη καὶ ἀνωτέρα τοῦ Συνδέσμου τοῦτου γυμναστικὴ ἀρχή, ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν Αγώνων, ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου προεδρείαν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτῇ μεριμνᾷ προτίστως περὶ τῆς τελέσεως τῶν Πανελλήνιων καὶ Ὀλυμπια-

I. Φωκιανός ὁ εἰσηγητὴς τῆς γυμναστικῆς εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ πρῶτος μορφώσας διδασκάλους τῆς γυμναστικῆς.

branches de l'enseignement; il en est de même pour l'éducation des filles grâce à l'initiative de la section de gymnastique de l'Union des femmes grecques; la gymnastique est obligatoire même dans les écoles du beau sexe, et une école spéciale forme les futures institutrices de gymnastique.

Les étudiants de l'Université et ceux de l'école Polytechnique ont leur école spéciale, le gymnase Académique, qu'ils sont obligés de fréquenter trois fois par semaine. De cette façon la gymnastique est la seule leçon qui n'est pas facultative.

L'initiative privée prête, il y a quelques dizaines d'années, un fort concours à cette tâche de l'Etat. Dans les principales villes de la Grèce des Sociétés de gymnastique sont fondées, qui possèdent des gymnases spéciaux, organisent des concours de gymnastique et de sport, étant donné qu'en Grèce on ne sépare pas ces deux branches de l'éducation du corps mais on en pratique tous les deux. Toutes ces sociétés ont formé, il y a quelques années, l'Union des Sociétés grecques de sport et de gymnastique, qui, reconnue par l'Etat, règle l'organisation de concours et dirige leur mouvement sportif

καν Ἀγώνων, τοὺς δόποιους διάτος νόμος ἔθεσιεν δπως τελῶνται ἀνὰ τετραετίαν. Οἱ Πανελλήνιοι ἄγωνες εἶναι ἄγωνες ἑτήσιοι μεταξὺ τῶν εἰς τὸν Σύνδεσμον ἀνηκόντων Συλλόγων, οἱ δὲ Ὀλυμπιακοὶ διειθεῖται οὗτοι ἐτέλεσθησαν τὸ πρῶτον τῷ 1896 μετὰ περιφρανοῦς ἐπιτυχίας· ἄγωνισται πάντων σχεδὸν τῶν ἔθνων ἐπλήρωσαν τὴν εὐρυτάτην τοῦ Σταδίου κονίστραν καὶ διεφειλούντεκησαν τὸν κότινον ὃς καὶ οἱ ἀθληταὶ τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιάδων. Οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοι διεκρίθησαν εἰς τὴν ἀμλητικήν, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἑλληνες

Στρατηγὸς κόμης φύρων δέος Ασσεμπούρεν πρόεδρος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς (Γερμανία)

Général comte von der Asseburg président du Comité Imperial des Jeux Olympiques (Allemagne)

Dans l'Union sont affiliées les sociétés de gymnastique et du sport athlétique, le lawn-tennis club et les sociétés velocipediques. Le sport hippique est représenté par le club hippique fondé dans le but de la propagation de l'équitation, de l'organisation des concours hippiques et de l'amélioration de la race chevaline.

En plus de cette Union, un comité souverain, celui des Jeux Olympiques, est formé par une loi spéciale dont S. A. le Prince Royal de Grèce est le président actif. Ce comité est chargé de la célébration des Jeux Panhelléniques et Olympiques fixée par cette même loi pour chaque quatrième année. Les jeux Panhelléniques sont des concours nationaux réservés à toutes les Sociétés affiliées à l'Union, les Olympiques sont internationaux; ils ont déjà compté un très beau succès en 1896. Des participants de toutes les nations ont peuplé l'arène et disputé la couronne de laurier avec une performance de la belle époque des anciennes Olympiades. Les Américains et les Anglais l'on remporté aux sports athlétiques les Allemands et les Grecs à la gymnastique, les Français et les Grecs à l'escrime et la velocipédie et les Hongrois à la natation. L'accueil simple et cordial du peuple Hellénique, les fêtes et les réceptions de toute sorte et la restauration d'une des plus grandes institutions de la vie antique, ont tant charmé les athlètes et les gymnastes étrangers, qu'un voeu unanime sortait de toutes les bouches pour que cette réunion dans le sol classique ne fut pas la dernière.

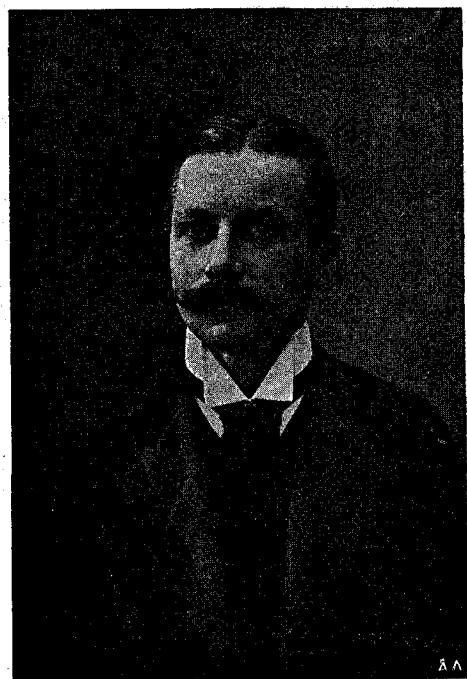
Le succès de la première Olympiade en 1896 et le précieux concours du monde sportif et gymnastique de tous les pays ont encouragé le gouvernement Hellénique à en faire une institution nationale. La Famille Royale qui a toujours daigné de Sa haute protection tout ce qui concernait l'éducation physique du peuple, a dans cette circonstance aussi bien voulu encourager tout le monde sportif à entreprendre cette tâche. Grâce à la liberalité d'un riche patriote grec, la ville d'Athènes possède le Stade, édifice unique au monde, qui tout en marbre, immense, (il contient presque 50 mille places numérotées) va réunir dans sa

εἰς τὴν γυμναστικήν, οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἑλληνες εἰς τὴν διπλομαχίαν καὶ τὴν ποδηλασίαν, οἱ Οὐγγροὶ εἰς τὸ κολύμβημα· ἡ ἀπλῆ καὶ ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, αἱ παντοειδεῖς ἕορται καὶ ὑποδοχαὶ καὶ ἡ ἀναβίωσις ἐνὸς ἐκ τῶν λαμπροτέρων τοὺς ξένους ἀγωνιστὰς ὥστε μετὰ τὸ τέλος τῆς σεμνῆς ἔκεινης ἕορτῆς μία καὶ μόνη εὐχὴ ἀνεπέμπτο ἐκ πάντων τῶν στομάτων δπως ἡ συνάντησις αὕτη ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους τάχιστα ἐπαναληφθῆ.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν πρώτων τούτων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καὶ ἡ ἔνθουσιάδης συμμετοχὴ τῶν φιλάθλων καὶ φιλογυμναστῶν συμπάσης τῆς ὑφῆλιου, ἐνεθάρρυνε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν ἐπανάληψιν αὕτης. Ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, ἥτις πάντοτε ἔξετενε τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς προστασίαν ὑπὲρ πᾶν διτι ἀφεώρα εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν, ἐνεθάρρυνε τοὺς πάντας ἐπὶ τὸ ἔργον. Χάρις δὲ εἰς τὴν ἐλευθεριότητα καλοῦ Ἑλληνος πατριώτου, Γεωργίου Ἀβέρωφ, αἱ Ἀδηναι ἐκοσμήθησαν διὰ τοῦ τελείως ἀναμαρμαρωθέντος Παναθηναϊκοῦ Σταδίου, τὸ δόποιον πάλλευκον μέλλει νὰ δεχθῇ ἐκ νέου καὶ ν' ἀνευφημήσῃ τοὺς ξένους ἀγωνιστὰς κατὰ τοὺς δευτέρους τούτους Ὀλυμπιακοὺς Ἀγώνας. Ἡ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν τῆς A. B. Y. τοῦ Διαδόχου προεδρείαν ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἔπραξεν ἥδη πᾶν τὸ δυνατὸν δπως ἔξασφαλίσῃ τὴν συμμετοχὴν τῶν ξένων φιλάθλων καὶ καταστήσῃ καὶ ἐν Ἀθήναις διαμονὴν αὐτῶν εὐχάριστον καὶ ἐνδιαφέρονταν. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἀγώνων δύναται νὰ ἴκανοποιήσῃ καὶ τὸν μᾶλλον ἀπαιτητικὸν φίλαθλον. Ἡ ἀγωνιστική, ἡ γυμναστική, ἡ διπλομαχία, αἱ παιδιά, ἡ κολύμβησις, αἱ λεμβοδρομίαι καὶ ἡ σκοποβολὴ περιελήφθησαν ἐν ἑκάταιει ἐν αὐτῷ, ἐκανονισθησαν δ' οὕτως ὥστε νὰ προσαρμόζωνται κατὰ τὸ δυνατὸν πρὸς τὰς δργανιστικὰς διατάξεις τῶν πλειστων ἀσκουμένων λαῶν. Ὁ δὲ Ὀλυμπιακὸς κότινος ἀναθάλλει δπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν κεφαλὰς τῶν νικητῶν.

ΙΩ. Ε ΧΡΥΣΑΦΗΣ

καθηγητὴς τῆς γυμναστικῆς καὶ πρόεδρος τῆς ἐνώσεως τῶν Ἑλλήνων γυμναστῶν.

ΔΔ

B. Γκέμπτχαρτ, γραμ. τῆς Αὐτοκρ. Ὀλυμπ. Ἐπιτροπῆς.

B. Gebhardt, secrétaire du comité Impérial des Jeux Olympiques (Allemagne).

splendeur blanche les étrangers qui se rendront en Grèce pour les Jeux Olympiques.

Le comité des Jeux Olympiques dont Son Altesse le Prince Royal de Grèce est le président, a déjà fait toutes les démarches nécessaires pour assurer la participation des étrangers et rendre leur séjour dans la capitale de la Grèce assez agréable et intéressant. Le programme des Jeux peut satisfaire tout sportsman. Il n'y a pas une branche de sport qui n'y test pas représentée. Les sports athlétiques, la gymnastique, l'escrime, les jeux sportifs, le sport nautique, le tir, y sont amplement compris et arrangés d'une façon qui s'adapte aux règles sportives de la plupart des pays où l'éducation physique est en honneur. L'olivier sauvage d'Olympie est encore florissant comme dans le bon vieux temps, il attend seulement les belles têtes des vainqueurs.

J. E. CHRYSSAFIS,
professeur de gymnastique président de l'Union des maîtres Hellènes de gymnastique

ΑΠΟ ΤΟ Θ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ¹

— Αγῶνες δρόμου, ἀλματος, πάλης καὶ δίσκουν.—

Ο Ἀλκίνοος στοὺς θαλασσινὸν τοὺς Φαιάκας τότε λέγει:

ἀκούσετε σεῖς ἀρχῆγοι καὶ πρῶτοι τῶν Φαιάκων,
τόρα ποῦ παὶ ἔχαρημε τὸ πλούσιο τραπέζι
καὶ τὴν κιθάρα τῇ γλυκειὰ τοῦ τραπέζιοῦ συντρόφισσα,
πᾶμε νὰ δοκιμάσωμε τὴ δύναμι μας ἔξω
εἰς δλα τ' ἄγωνίσματα, ποῦ δὲνος σὰν γνωίσῃ
στὸν τόπο τον, νὰ θυμηθῇ νὰ πῆ τοὺς ἄλλους πόσο
στὸν δρόμο καὶ στὸ πήδημα ἢ στὸ πάλεμα περνοῦμε.

Ἐτούτος εἶπε καὶ ἐπορεύθηκεν αὐτὸς καὶ πίσω οἱ ἄλλοι
τὴν φόρμιγγα ἀπὸ ἔνα καρφὶ πρεμᾶτὴν λιγερόφωνην
καὶ ἀπὸ τὸ χέρι παίρνοντας δὲ κῆρον τὸν Δημόδοκον
βγάζει ἀπὸ τὸ μέγαρο, ὅδηγει, ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον
ποῦ τῶν Φαιάκων οἱ ἀρχῆγοι, νὰ ἰδοῦντε τοὺς ἄγῶνας
στὴν ἀγορὰ ἐπορεύοντο καὶ ὀπίσω πλῆθος ἀπειρον
ἀκολουθοῦσε καὶ πολλὰ νὰ πάνε παλληκάρια
σηκώθηκαν δὲ Ἀκρόναος καὶ δὲ Ωκύλαος καὶ δὲ Ἐλατρεὺς
Ναυτεύς, Προμνεύς καὶ Ἀγχίαλος ἀκόμη δὲ Ἔρετμεύς
δὲ Θόων δὲ Αναβηθίνεως, Ποντεύς, Πρωρεύς, Ἀμφίαλος
ποῦ ἐγένετο δὲ Πολύναος δὲ Τεκτονίδης καὶ ἔπειτα
σηκώθηκεν δὲ Ἐνδρύαλος δὲ ἵσος μὲ τὸν Ἀρην
τὸν ἀνδροφόρον, καὶ μαζὶ ἐσηκώθη δὲ Ναυρολίδης,
λεβέντης εἰς τὸ ἀνάστημα στὴν ἐμορφιὰν δὲ πρῶτος
στοὺς Φαιάκας, κατώτερος ἀπὸ τὸν Λαοδάμα μόνον.
Τὰ τρία παιδιά ἐσηκώθηκαν τοῦ Ἀλκινόου κατόπι
δὲ Λαοδάμας δὲ Ἀλίος καὶ δὲ ἴσσθεος Κλιντόναος.
Καὶ πρῶτα ἐδοκιμάσθηκαν στὰ πόδια ἀπὸ τὸ σημάδι
μαζὶ στὸν δρόμον δλοι τοὺς πετῶντας καὶ σηκώνοντας
σκόνην μὲ τὰ δλογλίγωρα τὰ πόδια μὲς τὸν κάμπον.
Καὶ ἀπὸ δλον δὲσσούσονμος Κλιντόναος ἐτρεχει πρῶτος
καὶ δσο χωράφι δργώνοντε στὸ νειάμα δυὸ μονλάρια,
τόσο πίσω τοὺς ἀφῆσε τρέχοντας μπρὸς ἐκεῖνος
ἔπειτα ἐκαταπιάσθηκαν τὸ πάλεμα τὸ δύσκολο
καὶ δὲ Ἐνδρύαλος ἡλθεσ ἀντὸ στοὺς πρώτους δλον πρῶτος,
στὸ πήδημα δὲ Ἀμφίαλος δλον περνᾷ, τὸν δίσκον
ἀπὸ δλον δίχνει δὲ Ἐλατρεὺς πιὸ μακριά, καὶ στὴν πυγμὴν
δὲ Λαοδάμας τὸ παιδί νικάει τοῦ Ἀλκινόου.

Κι ἀφοῦ μὲ τ' ἄγωνίσματα ενφράνθηκε ἡ ψυχὴ των,
δὲ Λαοδάμας ἔπειτα τοῦ Ἀλκινόου τοὺς εἶπε:

¹ Στίχοι 96—200.

Ἐλάτε, φίλοι, ἃς μάθωμε ἀπὸ τὸν ξένον ἀν γνωρίζῃ
κανὲν ἀγώνισμα καὶ αὐτός κακόπλαστος δὲν εἴνε·
κνῆμες, μηροί, τὰ δυὸ τὰ χέρια ἐπάνω δυνατά·
καὶ τὸν αὐχένα στιβαρόν, τὸ σθένος ἔχει μέγα.

Ἄν καὶ κακὰ τὸν ενδρηκαν πολλά, τὰ νιᾶτα τον δμως
ἀκόμη δὲν τὸν ἀφησαν ἄλλο κακὸ δὲν εἴνε
στὸν πιὸ μεγαλοδύναμον τὸν ἀνδρα ἀπὸ τὴ θάλασσα
δρόμον νὰ λύνῃ — δοσ γερὸς καὶ δυνατὸς ἀν εἴνε.
Καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ Ἐνδρύαλος ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε:
«Λαοδάμα, αὐτὸς δὲ λόγος σου πολὺ μὲ ἀρέσει ποῦ εἶπες
καὶ τόρα ἐσὺ προσπάλεσ τον καὶ ὡς πρέπει μίλησε τον».
Καὶ τοῦτο μόλις ἀκούσε τὸ τέκνον τοῦ Ἀλκινόου
ἡλθε, στὴ μέση ἐστάθηκε καὶ τοῦ Ὁδνοσέως εἶπε:
«Ελα καὶ σύ, ξένε πατέρα, ἀδλον κανένα ἀν ξέρης
δοκίμασε· καὶ φανερὸ πῶς ξέρεις ἀπὸ ἄγωνας
ποῦ δόξα μεγαλύτερη στὸν ἀνδρα, δπον καὶ ἀν εἴνε,
εἴνε δ, τι μὲ τὰ πόδια τον, τὰ χέρια, κατορθώνει.
Σήκω λοιπὸν δοκίμασε καὶ διώξε ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου
κάθε φροντίδα· δ δρόμος σου μακρὺς πολὺς δὲν εἴνε
καὶ τὸ καράβι ἐφρίχθηκε, καὶ οἱ σύντροφοι ἔτοιμοι».

Κ εἶπεν ἀποκρινόμενος δὲ Ὁδνοσέως σ' αὐτόν:

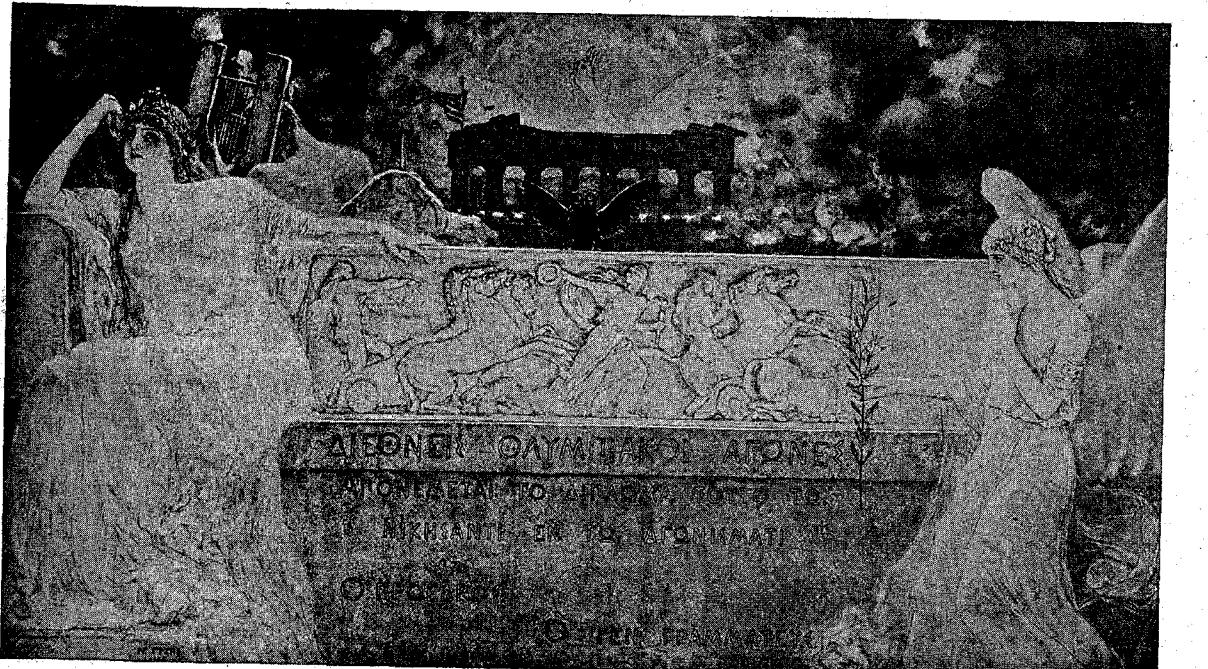
«Λαοδάμα, ἀναγελῶντας με ν ἄγωνισθῶ προτρέπετε,
ἐγὼ φροντίδες εἰς τὸν νοῦν παρ' ἄγωνίσματα ἔχω,
ποῦ ὡς τόρα πάμπολλα ἔπαντα καὶ ἔχω πολλὰ μοχθήσει·
τόρα μαζὶ σας κάθομαι τὸν γνωστὸν ποθῶντας
εἰς τὴν πατρίδα, βασιλιὰ καὶ δλον παρακαλῶντας».

Καὶ δὲ Ἐνδρύαλος τοῦ ἀποκρίθηκε διειδιστικὰ καὶ τοῦ εἶπε:
«Δέν σε πιστεύω εἰδήμονα τῶν ἀδλων, ξένε, δσα
στὸν κόσμο ὑπάρχονν· σὰν αὐτὸν μοῦ φαίνεσαι ποῦ τρέχει
μὲ τὸ τρανὸ καράβι τον τοὺς ναῦτες κυβερνῶντας,
φέροντε πραμάτιες, τὸ φορτίον ψυμάται μόνον καὶ ἔχει
τὸν νοῦν τον μόνο στὸ ἀρπαγμα· μὲ ἄγωνιστὴν δὲν μοιάζει!
Καὶ τοῦ εἶπε δὲ πολυμήχανος δὲ Ὁδνοσέως κυππῶντας τον
λοξά: «καλὰ δὲν μίλησες, ξένε, καὶ ἀνόητον μοιάζεις
ἄνδρα· ξέρω δὲν δίνουντε οἱ θεοὶ τὶς χάρες σ δλον
τοὺς ἀνδρας, λόγο, ἀνάστημα καὶ γνῶσιν· ἄλλος
δὲν εἴνε τόσον ἐμορφος στὸ πρόσωπον· ἄλλ' δὲν μείζεις
στολίζει μὲ τὴν ἐμορφιὰ τὰ λόγια τον καὶ βλέπον
δλοι σ' αὐτὸν ενφρόσυνα· καὶ τοὺς μιλάει ἀλάθεντα
μὲ ἥθος μειλίχιον ζηλευτὸς στὰ συναγμένα πλήθη,
καὶ δταν στὴν πόλιν ἐρχεται τὸν τρῶνε μὲ τὸ μάτι·
στὴν ἐμορφιὰ μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιος ἄλλος εἴνε
κι ἃς μὴν κοσμῆ τὰ λόγια τον ἡ χάρις δπως τόρα ἐσὺ
ἰσόθεος στὴν ἐμορφιά, στὴ γνῶσι ἀνόητος είσαι.
Καὶ τὴν ψυχὴ μον ἐτάραξες μὲς τὰ βαθὺ τοῦ στήθους
μὲ ἄκοσμα λόγια· ἀμάθητος δὲν είμ ἐγὼ εἰς ἄγωνας,

δόσο ἀν πολυλογῆς ἔσου, μὰ καὶ θαρρῶ πᾶς ἡμουν
πρῶτος δόσο μὲν ἐβόηθαγεν ἡ νεότης καὶ τὰ χέρια·
μὲ σύντριψαν οἱ συμφορεῖς καὶ δόσα δεινὰ μὲν ἐνρήκαν
περινῆντας τὸ ἄγρια κύματα καὶ τοὺς τρανοὺς πολέμους.
Ωστόσο, μὲ δόσα ἀν ἔπαθα, ποδῶν τὰ δοκιμάδων·
μὲν ἐκέντρισεν δὲ λόγος σου παραπολὺ δικρός».

Εἶπε καί, τὴν χλαμύδα τον χωρὶς ν' ἀφήσῃ, παίρνει
δίσκον μεγάλον καὶ παχὺν βαρύτερον ἀπ' ὅλους
ποῦ μεταξύ τους ἔρχονται οἱ Φαίακες στὸν ἀγῶνα.
Καὶ ἀφοῦ τὸν περιγύρισε τὸν δίχνει πέρα, βούτζει
δὲ λίθος ἀπ' τὸ δυνατὸ τὸ χέρι καθὼς φεύγει....
Καὶ οἱ Φαίακες, μακρύκουνποι στὴν θάλασσα ἀκονσμένοι
ἀπ' τὴν ὁρμὴν τοῦ λιθαριοῦ σκύβοντα στὴν γῆν ποῦ ἔκεινο
γοργά ἀπὸ δλα ἐπέταξεν ἐπάνω τὰ σημάδια.
Ἀνδρὸς παίρνοντας μορφὴν ἡ Ἀθηνᾶ σημειώνει
τὰ τέρματα καὶ πρὸς αὐτὸν λέγει μιλῶντας τούτε:
«Κ' ἔνας τυφλὸς ἀν ἔψαχνε, τέτοιο σημάδι, ξένε,
ξεχώριζεν ἀν ἥθελε, ποῦ ἀπ' τὸ ἄλλα ἐμπρόδες πολὺ
στέκει σημάδια χωριστὸν ἀπὸ δλα· καὶ ἔχει θάρρος:
Οὔτε νὰ φθάσουν δύνανται καὶ νὰ περάσουν οὔτε».

Μετάφραση ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ

ΤΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΓΖΗ

Η ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Ο κ. Βικέλας είχεν ἀφηγηθῆ πρὸ δώδεκα ἑτῶν εἰς διάλεξιν του, τὴν ὁποίαν ἔκαμε εἰς τὸ Παρίσιο, τὴν ιστορίαν τῆς ἰδρύσεως τῶν διεθνῶν Ολυμπιακῶν Ἀγώνων. Ως ἐπίκαιρα διδομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ἀποστάσματα τῆς διαλέξεως ἐκείνης ὅπως είχε δημοσιευθῆ τότε εἰς τὴν «Ἐστίαν».

Σ. Τ. Δ.

Μίαν ἐσπέραν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Ιουνίου (1894), δι ταχυδρόμους μοῦ ἔφερε θήκην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσυρα δίπλωμα ἐπ' ὄνοματί μου, ὃς μέλους τοῦ εἰς Ἀθήνας Πανελλήνιου Γυμναστικοῦ Συλλόγου. Μοῦ ἦσαν ὅλως ἀγνωστα τὰ τοῦ Συλλόγου τούτου, — δὲν είχα ἐπίξητησει τὴν τιμὴν νὰ γίνω μέλος του, οὔτε είχα τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα. Τὴν ἀπορίαν μου ἔλυσε τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτο δι ταχυδρόμους καὶ πάλιν. Ἐφερε φάκελλον μέγιστον, περιέχοντα ἐπιστολὴν τοῦ Συλλόγου, παρακαλοῦντος με νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσω εἰς τὸ Διεθνὲς Ἀθλητικὸν Συνέδριον. Τὸ ἐπίσημον τοῦτο ἔγγραφον συνώδευναν ἐπιστολαὶ φύλων μου μελῶν τοῦ Συλλόγου, ζητούντων τὴν συγκατάθεσίν μου — καὶ μάλιστα τὴλεγραφιῶς, καθόσον τὸ συνέδριον συνήρχετο μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Ἡ πρώτη μου ὁδηγησίς ἦτο ν' ἀρνηθῶ. Οὔτε καν ἔγνωρίζα δι τὸ πρόκειται νὰ συγκρότηθῇ εἰς τὰ Παρίσια διεθνὲς ἀθλητικὸν συνέδριον. Τί κοινὸν μεταξὺ ἀθλητισμοῦ καὶ ἐμοῦ! — Πῶς δημως νὰ εἴπω «Οχι» εἰς φύλους ἀγαπητούς; «Ἄλλως, παρευρέθην καὶ ἄλλοτε εἰς συνέδρια, χωρὶς νὰ ἔχω προσόντα δικαιοῦντα τὴν συμμετοχήν μου, δῆτα δὲ μόνον ὑπέκυρψα τὴν ἀμάθειάν μου τηρήσας σωτήριον σιωπήν, ἄλλα καὶ ἐπωφελήθην τῶν εἰς τὰ τοιαῦτα συνέδρια ἀφορμῶν πρὸς σχέσεις ενχαράστους καὶ πρὸς διασκεδάσεις. Καὶ ἐδέχθην τὴν ἐντολήν.

'Άλλα, τὴν ἐπομένην ἑβδομάδα, λαμβάνω ἄλλον πάλιν φάκελλον. Περιείχεν ὑπόμνημα τοῦ Πανελλήνιου Γυμναστικοῦ Συλλόγου, μὲ τὴν παράληξιν νὰ τὸ διασκευάσω, μεταφράσω καὶ διακοινώσω εἰς τὸ Συνέδριον. Τοῦτο δὲν ἦτο βεβαίως διασκεδαστικόν. 'Ἄλλ' ὑπέδεσα δι τὸ ἦτο ἀρχὴ καὶ τέλος, δι τὸ ἔργον μου ἐντὸς τοῦ Συνέδριον θὰ περιορισθῇ εἰς τοῦτο καὶ μόνον. 'Υπομονὴ λοιπόν! 'Εκάθισα, διεσκεύασα, μετέφρασα καὶ ἐδηλοποίησα τὴν περὶ διακοινώσεως τοῦ ὑπομνήματος ἐντολὴν πρὸς τὸν γενικὸν γραμματέα τοῦ Συνέδριον.

Γενικὸς Γραμματεὺς ἦτο δι βαρόνος de Coubertin. Δὲν τὸν ἔγνωρίζα πρότερον οὔτε σεῖς

τὸν ἔγνωρίζατε. Σήμερον δι μῶς τὸ ὄνομά του ἔγεινε πασίγνωστον καθ' ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν, ὑπὸ τὴν ἔξελληνισθεῖσαν μορφὴν τοῦ Κουμπερτέν.

Ἡ ἔναρξις τοῦ συνεδρίου ἐτελέσθη μὲ πολλὴν ἐπισημότητα, τὴν 16 Ιουνίου, εἰς τὴν μεγάλην αἰθουσαν τῆς Σοφίανης. Ἡ ἔορτὴ είχεν ἔξαιρετικῶς Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. 'Ολα μετέφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν φαντασίαν τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου.

Ταῦτα ἦσαν τὰ προεόρτια. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν — Κυριακὴν — ἐνισχύθη ἐξ ἐνὸς ἡ ἴδεα μου περὶ διασκεδάσεων, ἀλλ' ἐξ ἄλλου καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἀναρμοδιότητός μου. Τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου προσεκλήθησαν ὑπὸ διαφόρων ἀθλητικῶν συλλόγων. Πρόσκλησις τὸ πρῶτον εἰς ποδηλατικὸν διαγωνισμόν, πρόσκλησις τὸ ἀπόγευμα εἰς ἀγῶνα σφαιρόπαικτικόν — τοῦ Γαλλικοῦ Jeu de Paume.

Τὴν Δευτέραν ἤρχισε τὸ Συνέδριον τὰς ἐργασίας του. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἡρώτησα τὸν γενικὸν γραμματέα πότε θὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τοῦ ὑπομνήματος μου διὰ νὰ τελείωσω τὴν ἐντολήν μου. — «Νὰ τελείωσῃς, ἀπίητησε μὲ πονηρὸν μειδίαμα. 'Ακόμη δὲν ἥρχισαμεν!» Δὲν ὑπερέμην πόσον ἦσαν προφητικαὶ αἱ λέξεις του.

Τὸ Συνέδριον, μετά τινας προκαταρκτικὰς διασκέψεις, προσέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ διχοτομηθῇ εἰς δύο ἐπιτροπάς, — τὴν μία πρὸς μελέτην καὶ διαρρύθμισιν τῶν δρων τοῦ Amateurisme.

Εἰς τὴν δευτέραν ἐπιτροπὴν ἀνετίθετο ἡ διάσκεψις περὶ τῆς ἰδρύσεως διεθνῶν ἀγώνων, βαπτισθέντων ἐκ τῶν προτέρων μὲ τὸ ὄνομα: 'Ολυμπιακῶν.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν περὶ τῶν δύο ἐπιτροπῶν, προσεκλήθησαν τὰ μέλη τοῦ Συνέδριον νὰ δηλώσῃ ἔκαστος εἰς ποίαν ἐκ τῶν δύο ἐπιθυμεῖ νὰ κατατάχθῃ. Οἱ περισσότεροι κατετάχθησαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ amateurisme. 'Εγώ, ἐννοεῖται, κατετάχθησε εἰς τὴν ἄλλην, ἀφοῦ ἐπεβάλλετο ἡ ἐκλογή. "Άλλως δέ, καὶ τὸ ὑπόμνημά μου ἐπεργαμματεύετο περὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν 'Ολυμπιακῶν ἀγώνων.

Ἐχωρίσθημεν λοιπὸν εἰς δύο αἰθουσας τῆς Σοφίανης, διὰ νὰ δραγανωθῇ ἔκαστη τῶν ἐπιτροπῶν, ἐκλέγουσα τὸ προεδρεῖον καὶ τὸν γραμματέα τῆς. Φαντάζεσθε τὴν ἔκπληξιν μου, Κύριοι, δέ, ὡς ἐκ συνθήματος, πολλοὶ τῶν πα-

ρόντων ἐπρότειναν τὸ δνομά μου ὡς προσέδρου. Πρόσδρος ἀθλητικῆς ἐπιτροπῆς ἦγώ! Διεμαρτυρήθην, διεκήρυξα τὸ ἀκατάλληλόν μου, ἀλλ' ὅτε ἀντέταξαν ὅτι ὡς "Ἐλλην" — καὶ μόνος "Ἐλλην" ἔκει, — δὲν ἥδυνάμην ν' ἀρνηθῶ, προκειμένου περὶ ἀνάβιωσεως Ἐλληνικῆς ἰδέας, ἐσκεφθῆν ὅτι δὲν είχα τὸ δικαιώμα ν' ἀποποιηθῶ τιμὴν προσφερομένην εἰς τὴν Ἐλλάδα, καὶ ἐδέχθην, ἀλλ' ἔγω τὸ ἥξενρα μετὰ πόσου ἐνδοιάσμου.

Τὸ ἐπόμενον Σάββατον συνελθοῦσαι αἱ δύο ἐπιτροπαὶ συναπετέλεσαν πάλιν τὸ Συνέδριον, τὸ δποίον ἐν τῇ ὄλομελείᾳ του εἶχε νὰ ἐπικυρώσῃ τὰ ἔργα ἑκάστης τῶν δύο ἐπιτροπῶν καὶ ν' ἀποφασίσῃ περὶ παντὸς ἐκκρεμοῦς ζητήματος.

Ἡ ἴδιακή μας ἐπιτροπὴ εἶχε νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ Συνέδριου τὰς ἀποφάσεις της, μία ἐκ τῶν δποίων ὅτι οἱ δεύτεροι διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες θὰ τελεσθοῦν εἰς τὰ Παρίσια κατὰ τὰ 1900, κατόπιν δέ, κατὰ τετραετίαν, θὰ γίνωνται εἰς ἄλλας πόλεις τῆς ὑφῆλιον.

Περὶ τοῦ ποῦ θὰ τελεσθοῦν οἱ πρῶτοι ἀγῶνες ἀντηλλάγησαν ἀσφίστως ἰδέαι τινές, ἀλλ' ἀπεφασίσθη νὰ ὑποβιληθῇ τὸ ζῆτημα εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὄλομελείας τοῦ Συνέδριον.

Ἐδῶ, Κύριοι, εὐρέθην εἰς δύσκολον θέσιν. Ἡδυνάμην νὰ μὴ ἐπωφεληθῶ τῆς ἀποσδοκήτου καὶ μοναδικῆς εὐκαιρίας πρὸς τιμὴν καὶ ὅφελος τῆς Ἐλλάδος; Δὲν ἐπεβάλλετο, σᾶς ἐρωτῶ, νὰ προτείνω τὰς Ἀθήνας ὡς ἔδραν τῶν πρώτων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων; — Δὲν είχα τοιαύτην ἐντολὴν ἢ ἀδειαν, ἀλλ' οὔτε καιδὸς ἔμενε νὰ ζητήσω τῶν ἀριθμῶν τὴν γνώμην καὶ συγκατάθεσιν. Καὶ ἀν ὑπῆρχεν ὁ καιδός, δὲν ἥθελα — δὲν ἔπρεπε — νὰ ἐνοχοποιήσω τούτους οίουςδήποτε διὰ παρομοίας προτάσεως. Ἐφοβούμην τὴν ἀπόρριψή της καὶ ἐθέωρησα ὅρθον νὰ φέρω μόνος ἔγω τὴν εὐθύνην τῆς ἀποτυχίας.

Ἐφοβούμην μὴ εὗρω καὶ ἐντὸς τοῦ Συνέδριον τὴν ἀπήχησιν τῶν μομφῶν, δσας ἔξήγειραν οἱ θλιβεραὶ συνέπειαι τῆς οἰκονομικῆς μας δυσπραγίας. Δὲν ἦτο ἀπίνδυνον τὸ πρᾶγμα. — Είχα καὶ ἄλλον φόβον ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἰτίου: Ὅποθετέον ὅτι ἐπιτύχῃ τὸ τολμημα, ὅτι γείνη ἀποδεκτὴ ἡ πρότασίς μου, — ποῦ θὰ εὑρεθοῦν τὰ χοήματα; πῶς θὰ καλυφθῇ ἡ δαπάνη; Ναὶ μέν, ἐθεωρεῖτο ὡς βέβαιον τότε ὅτι θὰ τελεσφορήσῃ ἡ περὶ συμβιβασμοῦ διαπραγμάτευσις μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν

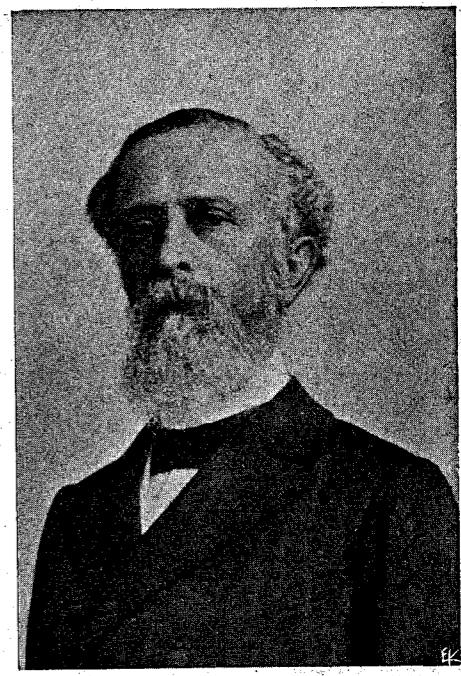
δανειστῶν τῆς Ἐλλάδος, ἀλλὰ δεν ἥδυνάμην νὰ ἐπαναπαυθῶ εἰς τὴν προσδοκίαν κυβερνητικῆς ἀρωγῆς. Ἀληθές, ἡ φιλοπατρία τῶν Ἐλλήνων μένει καταφύγιον ἀσφαλές διπόταν πρόκειται περὶ ἐθνικῆς ἀνάγκης. Ἡμην βέβαιος ὅτι ὁ Ἐλληνισμὸς ἥθελε κατανοήσει τὴν εἰς τὴν πατρίδα παρεχομένην τιμὴν καὶ ὀφέλειαν, ἐὰν ἀπεφασίζετο νὰ τελεσθῇ εἰς Ἀθήνας τοιαύτη διεθνής πανήγυρις, ἀλλ' ὁ φόβος μου ὅτι μὴ ἡ δυσχέρεια τῶν περιστάσεων δυσκολεύσῃ τὴν εὑρεσιν τῶν ἀπαιτούμενφιν μέσων.

Ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα, τὴν παραμονὴν τοῦ Σαββάτου ἐκείνου, ἥλθε πρὸς ἐπίσκεψιν μου φίλος μου διερχόμενος τὰ Παρίσια, γνωστὸς διὰ τὴν γενναίαν καὶ πατριωτικήν χρῆσιν τοῦ πλούτου του. Εἴπα εἰς αὐτὸν τὰ πάντα ἐπεδοκίμασεν ἐνθουσιωδῶς τὸν σκοπόν μου καὶ διέλυσε τοὺς δισταγμούς μου. Ήγήθη ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προτάσεως μου, περὶ δὲ χρημάτων μ' ἐβεβαίωσε ὅτι θὰ εὑρεθοῦν. Ἐγνώριζα ὅτι ἡ διαβεβαίωσις δὲν ἦτο πλατωνική, ἐπεισθην ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοί θὰ συμμερίζονται τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις τοῦ φίλου ἐκείνου. Αἱ προτροπαὶ του μὲ καθησύχασαν. Εμπρὸς λοιπόν!

Τὴν ἐπαύριον τὸ Συνέδριον συνελθὸν συνεζήτησε κατὰ πρῶτον καὶ ἐπεψήφισε, μίαν πρὸς μίαν, τὰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης ἐπιτροπῆς, τῆς ἐπὶ τοῦ *amateurisme*. — Ἡλθε κατόπιν καὶ τῆς ἴδιακής μας ἐπιτροπῆς ἡ σειρά. — "Οτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐκκρεμὲς ζῆτημα: ποῦ θὰ τελεσθοῦν οἱ πρῶτοι ἀγῶνες, τὸ 1896, ἐζήτησα τὸν λόγον. Διεξεδίκησα τὰ δικαιώματα τῆς Ἐλλάδος προκειμένου περὶ ἀνασυστάσεως Ἐλληνικοῦ θεσμοῦ. Ναὶ μέν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἔχουν κοινὴν προμήτορα τὴν ἀρχαίαν Ἐλλάδα, ἀλλ' ἡμεῖς τὴν ἔχομεν μητέρα. — Εἴμεθα τρόπον τινὰ οἱ θεῖοι τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. — Ιδοὺ ἡ μόνη ὑπεροχή μας, ἐὰν είναι τοῦτο ὑπεροχή. — Ιδοὺ πόθεν ἡ ἀξίωσις νὰ ἐγκανισθοῦν ἐπὶ τοῦ Ἐλληνικοῦ ἔδαφους οἱ ἀνιδρυόμενοι Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες. Δὲν ἔχομεν τὰ μέσα νὰ τελέσωμεν ἱορτὰς μεγαλοπρεπεῖς, ἀλλὰ τὸ ἐγκάρδιον τῆς ὑποδοχῆς ὃ ἀναπληρώσῃ τὰς πολλὰς ἐλλείψεις μας. Δὲν θὰ παρέξωμεν εἰς τοὺς ξενούς μας διασκεδάσεις ἀξίας τῆς περιστάσεως, ἀλλ' ἔχομεν νὰ δεξιώμεν τὰ μνημεῖα καὶ τὰ ἔρεπτα τῆς ἀρχαιότητος, θὰ τοὺς διδηγήσωμεν ἐκεῖ ὅπου οἱ ἀρχαῖοι ἐτέλουν τοὺς ἐνδόξους ἀγῶνας των, εἰς τὰ Ὀλύμπια, τὰ Ἰσθμια, τοὺς Δελφούς, τὴν Ἐπίδαμον... Αὐτὰ περίπου

Α. Βικέλας.

Τιμολέων Φιλήματος

εἶπα. Ἐφόροντισα συγχρόνως καὶ πρὸ πάντων νὰ διατρανώσω ὅτι οὐδεμίαν ἐντολὴν εἶχα, ἐκ μέρους τῆς Ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὥστε διὰ τῆς προτάσεως μου οὔτε τὴν Ἐλλάδα ἥθελα νὰ ἐνοχοποιήσω, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ Συνέδριον. — Επρότεινα ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ διατυπωθῇ εὐχὴ — εὐχὴ μηδένα ἐκ τῶν προτέρων ὑποχρεοῦσα, ὑπὲρ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐγκανίσεως τῶν ἀνιδρυόμενων διεθνῶν ἀγῶνων. — Εἴπα καὶ ἐκάθισα περιμένων τὰς ἀντιρρήσεις. — Άλλ' ἀντὶ ἀντιρρήσεων, ὁ *Kos de Couvertin*, ὁ πρόσδρος τῆς ἀλλῆς ἐπιτροπῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς *'Amērīkēn* καθηγητῆς *Sloane*, καὶ ἄλλα μέλη τοῦ συνέδριον ὑπεστήριξαν ἐνθέρμως τὴν πρότασίν μου. — Η ἀποδοχὴ ἐπῆλθεν διμόφωνος καὶ διλόγυχος.

Οὐτως ἐλήξαν αἱ ἔργασίαι τοῦ Συνέδριον, ἔλαβε δὲ τέλος καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Πανελλήνιου Γυμναστικοῦ Σύλλογου. — Άλλα δὲν ἐλήξεν ἡ ιστορία τῶν διεθνῶν ἀγῶνων, οὔτε ἡ ἀνάμιξις μου εἰς τὴν ὑπόθεσιν. — Ετελείωσε μόνον ἡ πρώτη πρᾶξις καὶ ἀρχίζει τώρα ἡ δευτέρα.

Τὸ Συνέδριον, προτοῦ διαλυθῆ, ὠνόμασεν ἐκ τῶν μελῶν του, παρόντων καὶ ἀπόντων, διαδοχῆς ἐπιτροπήν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθέντων. Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς διεθνοῦς ταύ-

της ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἐπιτροπῆς εἶχα τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλεγθῶ. — Ο ἐκάστοτε πρόσδρος τῆς Ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὥστε διὰ τῆς προτάσεως μου οὔτε τὴν Ἐλλάδα ἥθελα νὰ διεθνεῖται τῆς προτάσεως μου θὰ εὑρεθοῦν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ Συνέδριον. — Επρότεινα ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ διατυπωθῇ εὐχὴ — εὐχὴ μηδένα ἐκ τῶν προτέρων ὑποχρεοῦσα, ὑπὲρ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐγκανίσεως τῶν ἀνιδρυόμενων διεθνῶν ἀγῶνων. — Εἴπα καὶ ἐκάθισα περιμένων τὰς ἀντιρρήσεις. — Άλλ' ἀντὶ ἀντιρρήσεων, ὁ *Kos de Couvertin*, ὁ πρόσδρος τῆς ἀλλῆς ἐπιτροπῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς *'Amērīkēn* καθηγητῆς *Sloane*, καὶ ἄλλα μέλη τοῦ συνέδριον ὑπεστήριξαν ἐνθέρμως τὴν πρότασίν μου. — Η ἀποδοχὴ ἐπῆλθεν διμόφωνος καὶ διλόγυχος.

Τὸ ζῆτημα τώρα ἦτο ἔκ την τοῦ Συνέδριον. Δύο σπουδαῖα γεγονότα, τὰ διόποια μέχρι τοῦδε ἀπεσιώπησαν εἴς ἀρχῆς τὴν περὶ τούτου διλόγια: Μεταξὺ τῶν διεθνῶν προσώπων, δσα εἴτιμησαν τὸ Συνέδριον γενούμενα ἐπίτιμα μέλη του, ἦτο καὶ ἡ *A. B. Y.* ὁ Διάδοχος τοῦ Ἐλληνικοῦ θρόνου. — Η δὲ *A. M.* ὁ *Basilεὺς* ἐτηλεγράφησε διὰ τῆς Πρεσβείας μας, κατὰ τὴν ἐνορξιν τοῦ Συνέδριον, ἐκφράζων εὐχαριστίας διὰ τὴν διακοίνωσην τῆς συγκροτήσεως του καὶ εὐχάς «ὑπὲρ ἀνιδρύσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων».

Η διαδηλωθεῖσα πρὸς τὸ Συνέδριον εὐμένεια τοῦ Ἐλληνικοῦ θρόνου προδιέθεσε τὰ μέλη του ὑπὲρ τῆς Ἐλλάδος καὶ διηκόνουσε τὴν ἀποδοχὴν τῆς προτάσεως μου.

Ἐτηλεγράφησα εἰς Ἀθήνας καὶ ἔγραψα ἀμέσως διόποια δεῖ, ἐκθέτων τὰ λαβόντα χώραν.

Μόνον ἐκ μέρους τοῦ Διαδόχου ἔλαβα ἀπάντησιν — ἀπάντησιν εὑμενῆ καὶ ἐνθαρρυντικωτάτην. 'Αλλὰ αἱ Ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, δῆλαι ἀνεξαιρέτως, ἐξέφρασαν τὴν πάνδημον εὐχαριστησιν διὰ τὴν ἀπονεμηθείσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμήν, οὐδαμόθεν δὲ ὑπεδεικνύετο λόγος ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐνχῆς τοῦ Συνεδρίου. 'Αλλ' ἔπρεπε νὰ ἐπέλθῃ ὁριστικὴ διευκρίνισις τοῦ πράγματος, καθόσον μάλιστα οἱ Οὐγγροὶ ἐπεξήτουν τὴν τιμὴν τῆς ἐγκαινίσεως τῶν διεθνῶν ἀγώνων, ὡς συμπλήρωμα τῆς εἰς Πέστην παγκοσμίου Ἐκδέσεως τοῦ 1896. "Ο-θεν ἀπεφασίσαμεν μετὰ τοῦ Κου de Coubertin νὰ μεταβῶμεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἵδωμεν ἐκεῖ ἐκ τοῦ πλησίον, ἕαν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ εὐχὴ τοῦ Συνεδρίου.

Μετέβην πρῶτος εἰς Ἀθήνας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Ὁκτωβρίου ὁ Κος de Couvertin ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας. Ἄμα ἔφθασα, εἶδα ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε τὰς δυσκολίας του. Ἔνεκα τῆς ἐκφρεμότητος τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, ἢ Κυβέρνησις ἐδίσταξε ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς δαπάνης. Τοὺς δὲ δισταγμούς τῆς συνεμερίζετο καὶ ἐνίσχυεν ἡ εἰς Ἀθήνας ἐπὶ τῶν Ὁλυμπίων ἐπιτροπή, ἢ δποίᾳ ὃς ἐκ τοῦ πρυορισμοῦ τῆς ἥτο ἀρμοδία πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Τοιαῦται ἦσαν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις μου ὅτε, ἐνέκα λόγων οἰκογενειακῶν, ἥναγκάσθην νὰ ἐπανέλθω εἰς τὰ Παρίσια, μὴ ἔχων πλέον οὐδαμῶς τὸν νοῦν εἰς τοὺς Ὁλυμπιακοὺς Ἀγῶνας.

Ο Κος de Coubertin μετέβη μόνος εἰς
Αθήνας. Δὲν ἔμενε καιρὸς πρὸς χρόνοτριβήν.
Ἐπερεπε νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα μεταξὺ Αθηνῶν
καὶ Πέστης. Χάρις εἰς τὸν ξῆλον καὶ τὴν δρα-
στηριότητα τοῦ εὐγενοῦς Γάλλου, ἡ Ἑλλὰς δι-
έψυγε τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον. Μετεχει-
ρίσθη πᾶν μέσον πρὸς ἔξομάλυνσιν τῶν ἀνα-
φανέντων προσκομιάτων, διαλύων ἀτόπους
ἐνδοιασμούς, ἀνορθῶν κλονουμένας πεποιθή-
σεις, διαφωτίζων τοὺς ἐνδιαφερομένους ὡς
πρὸς τὰς λεπτομερεῖας τῆς ὑποθέσεως. Εὐτυχῶς
ὁ Διάδοχος, ὁ ἀνέκαθεν ὑποστηρίξας τὸ ἔρ-
γον, συγκατετέθη νὺν δεχθῆ τὴν προεδρείαν
τῆς σχηματισθησομένης εἰς Αθήνας ἐπιτροπῆς,
ἡ ἐπιτροπὴ κατηρτίσθη διπλωδήποτε, καὶ ὁ κ.
de Coubertin ἀνέχώησε.

Οὕτω ἔγεινε τὸ πρῶτον μέγα βῆμα. Ἡ συγκρότησις ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Β. Y. τοῦ Διαδόχου ἐξηγοφάλιμες τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ δημος; παρ' ὀλίγον νὰ ἐπέλ-

θη πλῆρες ναυάγιον. Τὰ σημεῖα του ἀνεφά-
νησαν εὐθὺς μετά τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν
τοῦ Κου de Coubertin. Ἡ συγκροτήθεισα
ἐπιτροπὴ οὐδέποτε, μετά τὴν πρώτην της συ-
νεδρίασιν, συνεκλήθη. Οἱ κατὰ τὴν συνεδρία-
σιν ἔκεινην δι' ἐκλογῆς ὄνομασθέντες ἀντιπρόσε-
δροι συνήρχοντο μόνοι, τὰ δὲ λοιπὰ μέλη
ἡγγόνουν τὸ συμπέρασμα τῶν διασκέψεων των.

Ἐν τούτοις ἐκ τῶν ἐφημερίδων ἔμαυθάναμεν
ὅτι ἡ ἐπιτροπή, πρίνουσα τὰς δυσκολίας τοῦ
ἐπιχειρήματος ἀνυπερβλήτους, ἥτο ἐν τῷ δια-
λύεσθαι. Κατόπιν ἔγεινεν ἡ συζήτησις εἰς τὴν
Βουλήν, ὅπότε ἔξ ἐνὸς μὲν ἐδηλώθη ὁριστικῶς
ἡ τελεία ἀποχὴ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐπι-
τροπῆς τῶν Ὀλυμπίων, ἔξ ἄλλου δὲ ἔγεινε
γνωστὸν ὅτι οἱ ἀντιπρόσεδροι οἱ ἀναλαβόντες
τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν ἀγώνων
ἐπιτροπῆς, οὐδεμίαν εἰχαν ἐλπίδα ἐπιτυχίας.
Τὴν δαπάνην ὑπελόγιζαν εἰς δραχμάς ἕξακοσίας
ἡ ὀκτακοσίας χιλιάδας, τὴν δὲ εὔρεσιν τοῦ πο-
σοῦ ἐθεώρουν ἀδύνατον, τῆς Κυβερνήσεως ἀρ-
νηθείσης τὴν ἔκδοσιν λαχείου.

‘Η δυσάρεστος αὕτη περιπλοκή ἐπέφερε τοῦτο τὸ καλόν, ὅτι ἔξιγέρθη ἡ κοινὴ γνῶμη. ’Αλλὰ τὸ ὑπέροχον τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ ἐφόβιζε τοὺς πολλούς, ἥ δὲ ἀποκὴ τῆς Κυβερνήσεως, πακῶς μάλιστα ἔξιγον μένη ὁς ἀντίρραξις, ἐκλόνιζε καὶ τῶν αἰσιοδοξιτέρων τὸ θάρρος.

Είς τὸ σημεῖον τοῦτο εὑρίσκοντο τὰ πράγματα, δτε μετέβην καὶ δεύτερον εἰς Ἀθήνας, κατὰ τὸν πορελθόντα Δεκέμβριον (1904). Εὗτυχως δὲν ἔβράδυνε νὰ ἐπέληψῃ τροπὴ εὐάρεστος, χάρις εἰς τὴν κοινὴν ὑποστήριξιν, χάρις ίδιως καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τοῦ Διαδόχου τὴν στάσιν. Συνειδεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος, καὶ μὲ δλας τὰς ἐπισυμβάσας χασμωδίας δὲν μετέβαλε γνώμην. Εἰς τὴν φρόνησίν του, εἰς τὸν ζῆλον τού, εἰς τὸ σθένος του ὅφελεται ἡ διάσωσις τῆς ὑποθέσεως. Τὴν ἐνεκολπώθη μὲ θάρρος, πεποιθῶς εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. — Ή ἐπιτυχία εἰς αὐτόν, καὶ μόνον εἰς αὐτόν, χρεωστεῖται. Ἐδέχθη τὴν παραίτησιν τῶν ἀντιπροσέδρων, δὲ ν διελυσε τὴν ἀπαξ ὄνομασθεῖσαν ἐπιτροπήν, τὴν συνεπλήρωσεν ὅμως διὰ γένου μελῶν. Ἐκ τῶν

ουνεκτικώσεν ομας, οὐα νεων μελων. Εκ των μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς κατήρτισε δωδεκαμελὲς συμβούλιον συνεδριάζον ὑπὸ τὴν πραγματικήν του προεδρείαν, γενικὸν δὲ γραμματέα ὀνόμασε τὸν Κον Φιλήμονα, τοῦ δποίου ή γνωστῇ δραστηριότης, δ ἔηλος ὑπὲρ παντὸς δ, τι ἐπιχειρίζεται καὶ δ μεταδοτικὸς ἐνθουσιασμός, ἀποτελοῦν πρόσθετον ἔγγυησιν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου. Τὰ

λοιπὰ μέλη τὰς ἐπιτροπῆς ἡ Αὐτοῦ. Ὑψηλότης διένειμεν εἰς ἐννέα ὑποεπιτροπάς, ἐκάστη τῶν δύοισιν θὰ ἀσχοληθῇ εἰδικῶς εἰς ίδιαίτερον κλάδον ἔργασίας πρὸς παρασκευὴν τῶν ἀγώνων, αἱ δὲ διασκέψεις των θὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὴν ἔγκρισιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ὑπὸ τὴν ποοεδοείαν του συμβουλίου. Δύο τῶν ἐπιτρο-

Ο ΑΡΟΜΟΣ

«... εἰ ταχυτήτι ποδῶν, τόπερ ἐστὶ πρότιμον
φύμης ὅσσ' ἀνδρῶν ἔργον ἐν ἀγῶνι πέλει»
Ξενοφάνης

Ο δρόμος ἡ τὸ δράμμημα είναι τὸ φυσικώτερον καὶ ἀρχαιότατον τῶν ἀγωνίσμάτων. Ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν δὲ χρόνων ἡ περὶ τὸν δρόμον ἕκανότης ἐθεωρεῖτο τὸ κάλλιστον τῶν προτερηγμάτων. Ὁ αἰώνιος πατήρ τῆς φρεσκίας θέτει ὡς τιμητικὰ ἐπίνετα εἰς τὸν περίφημον τῆς Θέτιδος υἱόν: «ῳκύπους», «ποδώκης», «ποδάρκης», καὶ ἄλλα, ἀτινα χαρακτηρίζουσι τὴν περὶ τὸν δρόμον δεινότητα τοῦ θείου βασιλέως τῆς Φθίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐγύμναζοντο εἰδικῶς εἰς τὸ ὠραιότατον τοῦτο ἀγώνισμα οἱ ἥρωες τοῦ ποιητοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυσθένους ποταμοῦ ἐν τῇ Κριμαίᾳ, ἔνθα καὶ τὸ ἀμμώδες τοῦτο στενὸν μέρος ἐκαλεῖτο «Ἀχιλλείος δρόμος».

Πάντοτε ὁ δρόμος ἦτο τὸ κράτιον τῶν ἀγωνισμάτων εἰς τοὺς διαφόρους ἀγῶνας τῶν Ἐλαύνοντων ὁ περίφημος Κολοφώνιος φιλόσοφος Εξενοφάνης ἐν λυρικῷ ποιήματι.

ληνίδων πόλεων, εἰς πολλάς δὲ ἐνιαῖον. Εἰς τὸν ἐπισημότερον βωμὸν τοῦ ἀνεφίκτου Καλοῦ, οὗτος δὲ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ τῆς Πυσάτιδος, οὔτεινος ἢ ἀρχὴ εὑρίσκεται ἐν τῷ σκώτει τῶν μυθευμάτων, τὰ πλεῖστα τείνουσιν εἰς νικητὰς τοῦ δρόμου, οἷα τὰ μυθεύματα τῶν ἱερέων τῆς Ἡλίδος ἀποδίδοντα τὴν σύστασιν εἰς τὸν Ἰδαῖον Ἡρακλέα, νικήσαντα δρόμῳ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· εἰς ἀνάμνησιν τούτου ἔθηκεν ἀγῶνα πενταετηριακόν, διότι αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοί του ἦσαν ἐν ὅλῳ πέντε. Ἐτέρῳ ἐπίστης παράδοσις ἀποδίδεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀεθλίου Ἔνδυμιώνα δοτις προσήνεγκε τὴν ἑορτὴν ὡς βραβεῖον εἰς τοὺς δρόμῳ νικήσαντας υἱούς του.

Ἡ ἀριθμητική τῶν Ὀλυμπιάδων — τῆς ἐπικρατεστέρας χρονολογίας παρ' Ἑλλησιν — ἐγίνετο διὰ τοῦ ἐκάστοτε νικητοῦ τοῦ δρόμου (σταδίου) ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ σταδιοδρόμου Κοροίβου τοῦ Ἡλείου (776 π. Χ.). Τρανωτάτη ἀπόδειξις τῆς ἴδιαζούσης προτιμήσεως εἰς τὸν ἀελλόποδα νικητήν. Πρῶτος συγγραφεὺς (264 π. Χ.) Τίμαιος ὁ Σικελιώτης ἀνέγραψε τὰ διάφορα γεγονότα κατ' Ὀλυμπιάδας, δύνομάσας τὸν χρόνον ἀπὸ τὸν ἐν ἐκάστῃ Ὀλυμπιάδι νικητὴν τοῦ δρόμου. Εὖτε δὲ ἐτύγχανεν δὲ αὐτὸς ἀθλητὴς νὰ νικήσῃ καὶ εἰς ἄλλα ἀγωνίσματα καὶ εἰς τὸν δρόμον, ἐμνημόνευον μόνον τούτου, παραλείποντες ἐκεῖνα. Οὕτω δ

Εἰς τὰ Ὀλύμπια καὶ τὰς λοιπὰς μεγάλας τῶν
ἄθλων ἐσρτὰς ἔξετελεῖτο κατ' ἀρχὰς μόνον ὁ
ἀπλοῦς δρόμος ταχύτητος στάδιον καλούμενος,
ὅστις ἦτο τὸ διάστημα ἐνὸς Ὀλυμπιακοῦ στα-
δίου, ἀλλὰ καὶ πάλιν πρὸ τῆς ποικιλίας τῶν
ἄγωνισμάτων, ἄτινα σὺν τῷ χρόνῳ εἰσήχθη-

πῶν τούτων προεδρεύονται, ἡ μὲν ἐπὶ τῶν ναυ-
τικῶν ἀγώνων ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου,
ἡ δὲ ἐπὶ τῆς σκοποβολῆς ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος
Νικολάου, ὥστε καὶ οἱ τρεῖς βασιλόπαιδες ἀδελ-
φοὶ ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς εὐόδωσιν τοῦ
καλοῦ τούτου ἔργου . . .

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

λαμπαδοῦχος ἀγών, πολλάκις δὲ ἀπλῶς λαμπαδίς, γνωστὸν καθ' ἄπασαν τὴν Ἑλλάδα. Υπεχέον τὸ ἀγώνισμα τοῦτο τὸν λαμπαδηφόρον ἢ λαμπαδηδρομικὸν νὰ φθάσῃ πρῶτος εἰς τὸ τέρμα μὲ ἀναμιένην τὴν λαμπάδα, ἀλλιώς ἐδάνε ἔσβυνεν εἰς τὰς χεῖράς του ἐστερεῖτο τῆς τιμῆς τοῦ ἀγῶνος. Ἐπίσης ἔτερον ἀγώνισμα δρόμου ἦτο καὶ διπλίνης δρόμος, ἐνῷ διπλιοδρόμος τρέχων τὸ στάδιον ἢ τὸν δίσταλον ἔφερεν δλον τὸν διπλισμὸν τοῦ διπλίτου.

Ἐτύγχανον δὲ οἱ δρομεῖς ἐπιμελημένης προπινήσεως μὲ δλους τοὺς κανόνας τῆς σημερινῆς τοιαύτης ἢ καὶ καλλιτέρους μὲ δλας τὰς ψυχρολουσίας, τὴν περὶ τὴν τροφὴν δίαιταν, τὸν ἀιέριμνον βίον ὡς καὶ τὰς ἀναποστάστους ἐντοιχίας ἢ μαλάξεις ἐν δλῃ τῇ ἐπιστημονικῇ σύντονι θεωρίᾳ, ὡς λαμβάνομεν τοῦτο ἐκ τοῦ Ἱπποκράτους. Μάλιστα δὲ διὰ τὸ σπουδαῖον ζητῆμα τῆς τροφῆς ἵκανῶς ἐνησχολήθησαν οἱ ἀλεππιαι καὶ πολλοὶ συγγραφεῖς ἀρχαῖοι γράφουσι περὶ τοῦ δυσεπιλύτου τούτου ζητήματος, οὐχ ἦτον δμως ἢ σήμερον ὑποδεικνυομένη κρεωφαγία εἰσῆχθη ὑπὸ Δρομέως τοῦ ἐκ Στυμφάλου, ὑπεδεικνύετο δὲ καὶ τότε ὡς καὶ νῦν ἢ ξηρὰ καὶ ἀπηλλαγμένη ποικιλίας τροφή.

***

Τὰ ἀγωνίσματα τοῦ δρόμου σήμερον εἶναι ποικίλα καὶ πλεῖστα, πρὸς δὲ καὶ τὸ πλεῖστον τῶν ἀθλητικῶν παιδιῶν τὴν περὶ τὸν δρόμον δεινότητα ὡς βάσιν ἔχουσιν. Οἱ καθ' ἡμᾶς δρομιοι διαιροῦνται εἰς τρεῖς μεγάλας κλάσεις: εἰς τοὺς δρόμους ταχύτητος, μικτοὺς (ταχύτητος ἄλια καὶ ἀντοχῆς) καὶ εἰς τοὺς τῆς ἀντοχῆς. Ἄκαστη δὲ κλάσις ὑποδιαιρεῖται εἰς διαφόρους ἀποστάσεις πρὸς δὲ καὶ εἰς διαφόρους παρεκκλίσεις, οἷαι δὲ δρόμος μετ' ἐμποδίων, τὸ κυνήγιον τῶν χαρτίων, δὲ δρόμος μετὰ φυσικῶν ἐμποδίων καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἀτινα ἀνήκουσι μᾶλλον εἰς τὰς ἀθλητικὰς παιδιὰς πλὴν τοῦ δρόμου μιετ' ἐμποδίων, δστις εἶναι τεχνικώτατος δρόμος χρήζων εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἀγώνισμα ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς πλὴν τῆς φυσικῆς διαπλάσεως, ὠραιότατα δὲ τὸν χαρακτηρίζει ὡς «μαθηματι-

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ Κ. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ: Εἰς τὴν σελίδα 368 στίχ. 17, ἀντὶ "Ἀντολλος γρ." Ἀντολλος — Στίχ. 26, ἀντὶ εἰδῶν γρ. πεδῶν. — Στίχ. 28, ἀντὶ κώδιναν γρ. κώδινον. — Στίχ. 31, ἀντὶ τὰς διὰ τῆς σφαίρας τὰς παιδιάς γρ., τὰς διὰ τῆς σφαίρας παιδιάς.

κὸν δρόμον» δὲ πρωταθλητῆς τῆς Γαλλίας εἰς τὸν δρόμον τοῦτον. Τὰ διάφορα διαστήματα τοῦ δρόμου εἰς τοὺς προσεχεῖς Ὁλυμπιακοὺς εἶναι μέτρα 100, 400, 800, 1500, 110 μετ' ἐμποδίων 42 χλμ. (Μαραθώνιος) καὶ δὲ εἰσαχθεὶς ἐφέτος ἐν Ἑλλάδι δρόμος ἀντοχῆς τῶν 5 ἀγγλικῶν μιλίων (8,045 μέτρα περίπου), πρὸς δὲ τῷ πεντάθλῳ ἀνήκων δρόμος 192 μέτρων (200 ναρδῶν) δὲ αὐτὸς μὲ τὸν ἐπίσημον ἀρχαῖον δρόμον στάδιον.

***

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν τῷ δρόμῳ ἀσκήσεως εἶναι ἀριστα ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, οὐδὲν δὲ μέρος τοῦ σώματος μένει ἐν αὐτῷ μονομερῶς γυμνασμένον, ὃς συμβαίνει ἐν ἄλλοις ἀγωνίσμασι, πρὸς δὲ ὑγιεινῶς εἶναι ἐπίσης τὸ δροιστὸν ἀγώνισμα ἀναπτύσσον τὸν πνεύμονας καὶ τὴν καρδίαν, τὰ δποῖα ἰσχυροποιεῖ ἐν ταῦτῳ. Ἡ ἀνάπτυξις δὲ τῶν δργάνων τούτων καὶ τῶν ἔξ αὐτῶν ἔξαρτωμένων συντρέχει οὐ μόνον τὴν ὑγείαν ἀλλὰ καὶ καθίστησι τὸ σῶμα ἕκανδον νὰ ἀντιπαλαίσῃ κατὰ πάσης νόσου καὶ κατὰ τοῦ βροτολοιγοῦ μικροβίου τοῦ Κώχ.

***

Ποίαν θέσιν ἔχει δὲ δρόμος καὶ σήμερον ἐν τοῖς ἀγωνίσμασι βλέπετε ἀν παρενθεμητεείς ἀγώνας, δπότε εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ σᾶς ἐνθουσιάσῃ, νὰ μὴ σᾶς συγκινήσῃ νὰ μὴ σᾶς προκαλέσῃ μέγα ἐνδιαφέρον, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀγώνισμα. Τίς θὰ λησμονήσῃ τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ποδηνέμου νικητοῦ τοῦ Μαραθωνίου, δπότε εῖς λαὸς ἐπευφήμει τὸν ὁμοεθνῆ τον καὶ δάκρυα χαρᾶς ἐκάλυπτον τοὺς δφθαλμοὺς καὶ τοῦ πλέον ἀπαθοῦς; Ἐπευφημίαι καὶ κραυγαὶ διέσχιζον τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ ἐστερεοῦτο ἐν ταῖς συνειδήσεσιν. Ἡδη δὲ πάντων αἱ ἐρωτήσεις καὶ αἱ προρρήσεις διὰ τὰ μέλλοντα ἀποτελέσματα τῶν προσεχῶν Ὁλυμπιακῶν ἀγώνων περὶ τὸν δρόμον στρέφονται καὶ προσπαθοῦσι νὰ προείπωσι τὸν εὐνοηθόσμενον εὐτυχῆ ὑπὸ τῆς πτερωτῆς συμπαρέδρου τοῦ Διὸς εἰς τὸν δοξασμένον δρόμον.